

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK

Sorularınıza Cevaplar

Türk Kızılayı
Ataç-1 Sokak No:32
Yenişehir, Ankara
T (0) 312 430 23 00
F (0) 312 430 01 75
www.kizilay.org.tr

Uluslararası Kızılhaç Komitesi
International Committee of the Red Cross (ICRC)
19 Avenue de la Paix
1202 Cenevre, İsviçre
T +41 22 734 6001
F +41 22 733 2057
E-posta: shop.gva@icrc.org
www.icrc.org
© ICRC, İngilizce orjinal baskı Ekim 2002,
ikinci baskı Aralık 2004'ten Türkçe'ye çevrilmiştir.

TÜRK KIZILAYI

Tarihçesi

Hasta ve yaralı askerlere yardım amacıyla Başkomutan Ömer Paşa, kendi başkanlığında bir kurul kurarak çalışmalara başlamış ve 11 Haziran 1868 tarihinde bir taahhütname hazırlayarak, "*Mecruhin ve Mardayı Askeriyeye İmdat ve Muavenet Cemiyeti*" (Hasta ve Yaralı Askerlere Yardım Derneği) adıyla bugünkü Kızılayımız kurulmuştur.

1876'da hilali amblem alıp, adını da "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti" olarak değiştirmiş ve aynı yıl başlayan Osmanlı – Rus Savaşı'nda büyük hizmetler vermiştir.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanından sonraki ilk genel kurulda adı "Türkiye Hilali Ahmer Cemiyeti" olarak değiştirilmiştir. Cemiyetin 28 Nisan 1935'te toplanan genel kongresinde, yüksek koruyucusu Atatürk tarafından verilen Kızılay adı oy birliğiyle kabul edilmiş ve adı "Türkiye Kızılay Cemiyeti" olarak değiştirilmiştir. Dernek, Ulu Önder Atatürk'ün himayesinde sağlık ve sosyal yardım alanlarındaki hizmetlerini daha da geliştirmiştir.

22 Eylül 1947 tarihinde Bakanlar Kurulunca onaylanan tüzük ile kuruluşun adı "Türkiye Kızılay Derneği" olarak onaylanmıştır. Türk Kızılayının tarihi, kuruluşundan bugüne birçok savaş ve afetlerde yürüttüğü üstün hizmetlerle doludur. Bu konuda birçok yayını bulunan Türk Kızılayı, ilgi duyan herkesle bu yayınları paylaşmaktadır. Osmanlı Rus Savaşı'ndan, Çanakkale Savaşı'na, Trablusgarp Savaşı'ndan Balkan Savaşları'na ve Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşu olan Kurtuluş Savaşı'na kadar.

Teşkilat Yapısı ve Organları

Kızılayın teşkilatı, Genel Merkez ve Şubeler olmak üzere iki kısımdır. Kızılayın Genel Merkez ve Şube Kurullarına seçilenler görevlerini fahri olarak (hiçbir ücret almadan) yürütürler. Genel Müdürlük organı ise atanmış profesyonel kadrolardan oluşmaktadır.

Hizmetleri

- Afet Yönetimi ve bağılıları, dünyada meydana gelen ve dünya var oldukça da devam edecek insanlık acılarına karşı 7/24

saat esasıyla çalışmalarını yürütmektedir. Hizmet anlayışı ise değişim ve gelişimdir. Afet yönetimi döngüsü içinde tüm süreçleri yürütürken Kızılay, psikososyal destek ve eğitim faaliyetlerini de öncelikleri arasına alarak kaliteli hizmet anlayışını tüm toplumu kucaklayarak sürdürmektedir.

- Sosyal Hizmetlerini; sosyal yardımlar, yaşlı ve yaşlı bağışlılara verilen sağlık ve sosyal hizmetler, sosyal hizmet kuruluşları (huzurevleri, aşevleri, öğrenci yurtları, giysi yardım merkezleri, aile danışma merkezi) tarafından verilen hizmetler ile sosyal refaha yönelik geliştirilen ulusal programlar (vekâletle kurban, zekat modelleri) ve sosyal projeler çerçevesinde yürütmektedir. 32 İlık Yardım Eğitim Merkezi (İYEM) ile İlık Yardım Bilgilendirme Seminerleri ve İlık Yardım Eğitimleri (temel ilk yardım, standart ilk yardım, temel ilk yardım güncelleme, standart ilk yardım güncelleme ve ilk yardım eğitimci eğitimi) verilmektedir. Türk Kızılayı İlık Yardım Eğitimi uluslararası akreditasyonu olan bir programdır.
- Gençlik Hizmetlerini; gençlerimizin dayanışma, yardımlaşma ve şefkat duygularını kuvvetlendirmek; ayırım gözetmeksizin kardeşlik ve arkadaşlık bağlarını güçlendirmek; ilke ve değerlerine bağılı sağlıklı nesiller yetiştirilmesine aracı olmak; gençlerin sosyal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlanmasına yönelik etkinlikler düzenlemek amacıyla yürütmektedir.
- Kan Hizmetlerini ise gönüllü ve sürekli kan bağışısı anlayışını toplumun her kesimine yayıcı, eğitsel ve uygulamaya dönük faaliyetlerde bulunarak, toplumun ihtiyacı olan kanı; çağın gerektirdiği teknolojik olanakları kullanarak nitelikli, güvenli ve uluslararası standartlarda toplamak, toplum sağlığı açısından test etmek, bileşenlerine ayırarak saklamak, gerektiğinde en güvenli koşullarda dağıtımını sağlamak amacıyla yürütmektedir.
- Eğitim Hizmetlerini Gerek personel, üye ve gönüllülerine yönelik kurumsal eğitimleri ile gerekse toplumun zarar görebilirliğini en aza indirmek amacıyla toplum tabanlı eğitim programlarıyla ulusal ve uluslar arası çapta yaygınlaştırmaktadır.
- Ayrıca; Teşhis ve Tedavi Hizmetleri, Kızılay Mineralli Su İşletmesi, Yerleşim Sistemleri Üretim İşletmesi, Gayrimenkul İşletme ve Değerlendirme Yönetimi ile de hizmetlerini sunmaktadır.

ULUSLARARASI KIZILHAÇ KOMİTESİ (THE INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS-ICRC)

1863 yılında beş İsviçre vatandaşı (Henry Dunant, Guillaume-Henry Dufour, Gustave Moynier, Louis Appia ve Thodore Maunoir) tarafından kurulan ICRC, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketinin kurucu üyesidir.

- ICRC yansız, tarafsız ve bağımsız bir insani yardım kuruluşudur.
- 150 yıl önceki bir savaş sonrası doğmuştur.
- Benzeri olmayan bir kuruluştur.
- Görevi kendisine uluslararası topluluk tarafından verilmiştir.
- Çatışan taraflar arasında tarafsız bir aracı olarak görev alır.
- İnsancıl hukukun geliştiricisi ve koruyucusu olarak silahlı çatışmaların, iç karışıklıkların ve diğer iç şiddet durumlarının mağdurlarını korumak, onlara yardımcı olmak için çalışmalarda bulunur.

ICRC, yaklaşık 80 ülkede faaliyette bulunmakta olup 13.500 kadar personele sahiptir (2010).

ICRC ve Kızılhaç-Kızılay Hareketi

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (The International Committee of the Red Cross – ICRC) ve her ülkede bulunan Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (Federasyon) ile birlikte Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketini oluşturur. Kural olarak bu kuruluşların temsilcileri Cenevre Sözleşmelerine taraf devletlerin temsilcileri ile birlikte dört yılda bir Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansında bir araya gelir.

ICRC çalışmalarının temeli

Uluslararası silahlı çatışmalar sırasında ICRC, 1949 tarihli dört Cenevre Sözleşmesini ve 1977 tarihli I. Ek Protokolünü çalışmalarına temel alır (bkz. Soru 4). Bu antlaşmalar yaralı, hasta ve deniz kazası geçiren askeri personele yardım sağlama, savaş esirlerini ziyaret etme, sivilere yardım etme ve genel bir ifadeyle Uluslararası İnsancıl Hukukun koruma altına aldığı kişilerin Uluslararası İnsancıl Hukuka uygun muamele görmelerini sağlama gibi belirli faaliyetleri yürütme yetkisini ICRC'ye verir.

Uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar sırasında ICRC dört Cenevre Sözleşmesinin ortak 3. Maddesini ve II. Ek Protokolünü çalışmalarına temel alır (bkz. Dizin). Ortak üçüncü madde ICRC'ye, yardım faaliyetlerinde görev alma ve çatışmayla bağlantılı olarak tutuklanan kişileri ziyaret etme amacıyla çatışma halindeki taraflara hizmet sunma hakkını da tanıır.

ICRC, silahlı çatışma düzeyinde olmayan şiddet durumlarında (iç karışıklıklar ve diğer iç şiddet durumları), Kızılhaç-Kızılay Hareketi Ana Tüzüğü'nün diğer konularının yanı sıra ICRC'ye insani girişim hakkını veren 5. Maddesini temel alır. Bu hak aynı zamanda uluslararası veya uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalarda da devreye girebilir.

Bu maddelerin ve hukuk kurallarının tümü uluslararası topluluk tarafından (devletler gibi) ICRC'ye verilen görevi oluşturur.

SORULARIN ÖZETİ

1. Uluslararası İnsancıl Hukuk nedir?	8
2. Uluslararası İnsancıl Hukukun temel kuralları nelerdir?	10
3. Uluslararası İnsancıl Hukukun kökeni nedir?	12
4. Hangi antlaşmalar Uluslararası İnsancıl Hukuku oluşturur?	14
5. Kimler Cenevre Sözleşmeleri ile bağlıdır?	16
6. Savaş açma hakkı (<i>Jus ad bellum</i>) ve savaş sırasındaki hukuk (<i>Jus in bello</i>) nedir?	18
7. Uluslararası İnsancıl Hukuk hangi durumlarda uygulanabilir? Kimler içindir ve kimleri korur?	20
8. Uluslararası İnsancıl Hukuk "yeni" çatışmalara uygulanabilir mi?	22
9. Uluslararası İnsancıl Hukuk yeni gelişmelere nasıl ayak uydurur ve bu süreçte ICRC'nin rolü nedir?	24
10. Uluslararası İnsancıl Hukuk silahlı çatışma mağdurlarına malzeme yardımı bağlamında neler sağlar?	26
11. Uluslararası İnsancıl Hukuk aile bağlarının yeniden kurulması konusunda ne der?	28
12. Uluslararası İnsancıl Hukukun amblemin kullanımını düzenleyen hükümleri nelerdir?	30
13. Uluslararası İnsancıl Hukuk mültecileri ve yerlerinden edilmiş insanları nasıl korur?	32
14. Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanması için mevcut önlemler nelerdir?	34
15. Uluslararası İnsancıl Hukuka saygıyı sağlamada ICRC'nin rolü nedir?	36
16. Uluslararası İnsancıl Hukuk kapsamında savaş suçlularının kovuşturması nasıl yapılır?	38
17. Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları Hukuku arasındaki fark nedir?	40
18. Uluslararası İnsancıl Hukuk Birleşmiş Milletler tarafından veya onun desteğiyle yürütülen barışı koruma ve barışı sağlama operasyonlarında uygulanır mı?	42
19. Uluslararası İnsancıl Hukuk terörizm konusunda ne der?	43
Dizin	44
Kaynakça	45

Savaş alanındaki tüm yaralıları yardım

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK NEDİR?

Uluslararası İnsancıl Hukuk, Uluslararası Kamu Hukukunun (bkz. yan sayfa) büyük bir bölümünü oluşturur. Silahlı çatışma dönemlerinde muhasamata (savaşa) taraf veya artık taraf olmayanları korumaya, kullanılan savaş yöntem ve araçlarını sınırlandırmaya çalışan kurallardan oluşur.

Daha net şekliyle, ICRC'nin silahlı çatışmalarda uygulanan Uluslararası İnsancıl Hukukla anlatılmak istenen uluslararası ya da uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalardan ortaya çıkan insani endişeleri çözüme ulaştırmayı hedefleyen uluslararası anlaşma veya örf-adet kurallardır.

İnsani nedenlerle bu kurallar bir çatışmadaki tarafların kendi seçtikleri savaş yöntem ve araçlarını kullanma hakkını sınırlandırır, çatışmanın etkilediği ya da etkileyebileceği kişileri ve varlıkları korur (bkz. konuyla ilgili yararlı ek bilgiler içeren 3, 6 ve 17 nolu sorular).

Cenevre ve Lahey

Silahlı çatışma hukuku veya savaş hukuku olarak da bilinen Uluslararası İnsancıl Hukukun (*bkz. yan sayfadaki "Terminoloji"*) iki ayrı dalı vardır. Bunlar:

- "Cenevre Hukuku" savaşa katılmayan veya savaş dışı kalmış askeri personeli ve siviller gibi muhasamata (savaşa) aktif olarak dahil olmayan kişileri korumak için oluşturulmuştur.
- "Lahey Hukuku" askeri operasyonların yönetiminde muhriplerin (savaşanların) hak ve yükümlülüklerini belirlemesinin yanında düşmana zarar verme yöntemlerini sınırlandırır.

Uluslararası İnsancıl Hukukun iki dalı isimlerini düzenledikleri şehirlerden alır. Uluslararası İnsancıl Hukukun her iki dalını birleştiren 1977 tarihli Ek Protokollerin kabulü ile bu ayırım günümüzde sadece tarihsel olup öğretici bir değere sahiptir.

Kim kiminle savaşır?

Uluslararası bir silahlı çatışma en az iki devletin silahlı kuvvetleri arasındaki savaşı ifade eder (Ulusal bağımsızlık mücadelelerinin uluslararası silahlı çatışma olarak sınıflandırıldığını belirtmek gerekir).

Uluslararası nitelikte olmayan bir silahlı çatışma, bir devletin topraklarında düzenli silahlı kuvvetler ile teşhis edilebilir silahlı gruplar arasındaki ya da birbiriyle çatışan silahlı gruplar arasındaki muharebeyi ifade eder. Bir çatışmanın uluslararası olmayan bir silahlı çatışma olarak nitelendirilebilmesi için belli bir şiddete ulaşılmış olması ve belli bir süre sürmekte olması gerekir.

İç karışıklıklar şiddet eylemlerinden kaynaklanan, yine de silahlı bir çatışmayı temsil etmeyen iç düzenin ciddi şekilde bozulması olarak tanımlanır (örneğin; isyanlar, karşıt gruplar arasında veya yetkililere karşı yapılan mücadeleler).

Grotius ve Devletler Hukuku

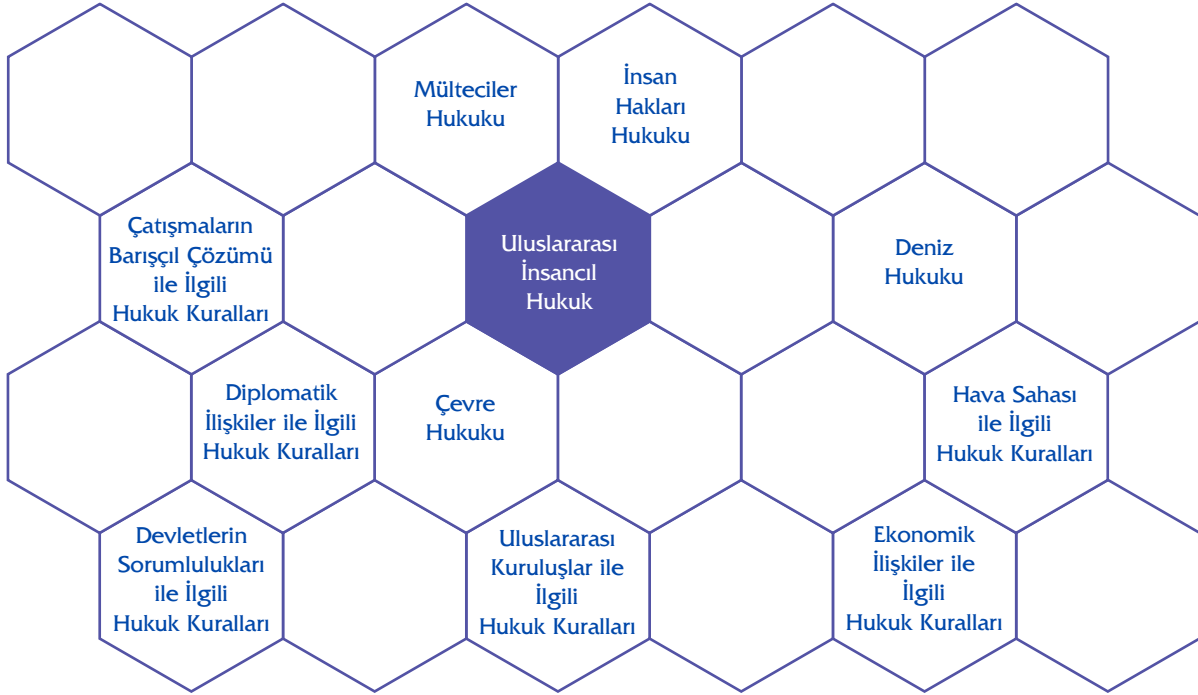
Bugünkü deyişle Devletler Hukuku, "Uluslararası Kamu Hukuku" veya "Uluslararası Hukuk" terimleriyle aynı anlama gelir. Devletler arasındaki ve devletlerle uluslararası topluluğun diğere üyeleri arasındaki ilişkileri idare eden kurallar bütünüdür.

Bir hukukçu ve diplomat olan Grotius (bkz. *Dizin*) Devletler Hukukunun kurucusudur. Avrupa'da Hıristiyan kilisesini bölen reformlardan sonra Grotius hukukun artık ilahi adaletin bir ifadesi olmadığı ancak insan mantığının bir ürünü olduğu ve artık eylemden önce gelmediği fakat eylemden doğduğu görüşünü ortaya koymuştur. Buradan da uluslararası ilişkiler için birleştirici

bir ilke bulma gereği ortaya çıkmıştır ki Devletler Hukuku bu ilkeyi sağlamıştır. *De jure belli ac pacis* adlı kitabında Grotius savaş hukukunun en sağlam temelleri arasında yer alan kuralları sıralamıştır.

Terminoloji

Uluslararası İnsancıl Hukuk, Silahlı Çatışma Hukuku ve Savaş Hukuku terimleri eşdeğer görülür. Uluslararası kuruluşlar, üniversiteler ve hatta devletler Uluslararası İnsancıl Hukuk (veya İnsancıl Hukuk) terimini kullanmayı tercih ederken diğere iki terim daha yaygın olarak silahlı kuvvetler tarafından kullanılır.

Not: Yukarıdaki şekil, Uluslararası Kamu Hukukunun çeşitli dallarının sınıflandırılması veya derecelendirilmesi olarak yorumlanmamalıdır. Burada sadece en yaygın bilinen dallardan bazıları gösterilmiştir.

"...silahlarını bıraktıkları ve teslim oldukları zaman düşman veya düşman tarafın mensubu olmaları bitmiştir ve artık yaşamlarını almak meşru değildir."

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKUN TEMEL KURALLARI NELERDİR?

2

Bir çatışmanın tarafları sivil halk ve varlıklara zarar vermemek için her zaman sivilleri ve muhafilere doğru biçimde ayırt etmelidir. Sivil halka ne bir bütün olarak ne de bireysel olarak saldırılır. Saldırıları sadece askeri nesnelere karşı yapılabilir. Muhasamata (savaşa) katılmayan veya muhasamat (savaş) dışı kalan kişilerin yaşamlarına, fiziksel ve manevi bütünlüklerine saygı gösterilmesi gerekir. Bu tür kişiler, hiçbir ayırım gözetilmeden her tür koşulda korunmalı ve insanca muamele görmelidir. Teslim olan veya savaş dışı kalan bir karşı taraf mensubunu öldürmek ya da yaralamak yasaktır.

Ne çatışma tarafları ne de onların silahlı kuvvetlerinin mensupları savaş yöntem ve araçlarını sınırsızca seçme hakkına sahiptir. Gereksiz kayıp veya ölçüsüz acıya sebep olabilecek savaş araçlarının ve savaş yöntemlerinin kullanılması yasaktır.

Yaralıların ve hastaların, onları kendi kuvvetlerinde bulunduran çatışma tarafınca toplanmaları, bakımlarının yapılması gerekir. Sağlık personeli ve sağlık tesisleri, vasıtaları ve donanımları ayrı tutulmalıdır. Beyaz bir fon üzerindeki Kızılhaç veya Kızılay amblemi bu tür kişileri ve nesnelere koruyan işaretlerdir ve bu işaretlere saygı gösterilmesi gerekir.

Yaşamlarına, onurlarına, kişisel haklarına, siyasal, dinsel ve diğer inançlarına saygı gösterilmesi kendilerini karşı tarafın otoritesi altında bulan tutsak askerlerin ve sivillerin hakkıdır. Bu kişilerin her tür şiddet eylemine veya misillemeye karşı korunmaları gerekir. Bu kişiler aileleriyle haberleşme ve yardım alma hakkına sahiptir. Bu kişiler temel yasal güvencelerden yararlanmalıdır.

ICRC tarafından düzenlenen bu kurallar Uluslararası İnsancıl Hukukun temelini oluşturmaktadır. Bu kurallar yasal bir belge gücüne sahip değildir ve hiç bir şekilde yürürlükteki

antlaşmaların yerini almaları düşünülemez. Uluslararası İnsancıl Hukukun yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla kaleme alınmıştır (bkz. *Dizin*).

Uluslararası İnsancıl Hukukun temel ilkeleri

1864 tarihli ilk Cenevre Sözleşmesi kabul edilip geliştirilmeden önce Grotius (bkz. 5. sayfa ve *Dizin*) gibi hukukçular ve filozoflar çatışmaların düzenlenmesi ile ilgilenmişlerdir.

18. yüzyılda Jean-Jacques Rousseau devletler arasında savaşın gelişimi konusunda aşağıdaki ilkeyi formüle etmekle büyük bir katkıda bulunmuştur:

" Savaş hiçbir şekilde insanın insanla ilişkisi değil devletler arasındaki bir ilişkidir. Burada kişiler insan olarak ya da yurttaş olarak değil asker olarak sadece tesadüf sonucu düşmandır (...). Savaşın amacı, düşman devleti yıkmak olduğu için karşı tarafı savunanları silah taşıdıkları sürece öldürmek meşrudur, fakat silahlarını bırakıp teslim olur olmaz düşman olma veya düşmanın temsilcileri olma durumları sona erer ve tekrar yalnızca insan olurlar; onların canını almak artık meşru değildir."

1899 yılında Fyodor Martens Uluslararası İnsancıl Hukukun kapsamadığı durumlar için şu ilkeyi ortaya koymuştur: "(...) sivil ve askerler, kurulu örf ve adetlerden, insanlık ilkelerinden ve halkın vicdanının emrettiklerinden kaynaklanan uluslararası hukuk ilkelerinin koruması ve yetkisi altındadırlar." Martens maddesi olarak bilinen yukarıdaki ilke 1977 tarihli I. Ek Protokolün 1. maddesinin 2. bendine dâhil edildiğinde, daha önceden yerleşmiş örf-adet hukukunun standart bir bölümü olarak dikkate alınmaktaydı (bkz. *Dizin*).

Rousseau ve Martens insanlık ilkesini ortaya koyarken St. Petersburg Bildirgesinin yazarları (bkz. 10. sayfa) ayırt etme, askeri gereklilik ve gereksiz acıların önlenmesi ilkelerini hem açıklıkla hem de dolaylı yoldan aşağıdaki gibi formüle etmişlerdi:

" Şu noktaların göz önüne alınması gerekir: (...) Savaş sırasında devletlerin ulaşmaya çalışmaları gereken tek meşru hedef düşmanın askeri kuvvetlerini zayıflatmaktır. Bu amaçla mümkün olan en çok sayıda erkeği yaralamak yeterlidir.

Yaralanan erkeklerin acılarını artırmak veya onların ölümünü kaçınılmaz kılmak için silahların gereksizce kullanımıyla bu hedefin dışına çıkılacaktır."

1977 tarihli Ek Protokoller, bu ilkeleri özellikle ayırt etme ilkesini pekiştirmiş ve daha ayrıntılı hale getirmiştir: "(...) Çatışmada taraf olanlar her zaman sivil halk ile askerleri ve sivil nesnelere ile askeri nesnelere birbirinden ayrı tutacaklar, operasyonlarını doğrudan askeri hedeflere yönelteceklerdir." (I. Protokolün 48. maddesi; ayrıca bkz. II. Protokolün 13. maddesi).

Son olarak önem taşıyan orantılılık ilkesi birbirine uzak iki ilgi alanı arasında denge kurmaya çalışır, hakların veya yasaklamaların mutlak olmadığı bir zamanda bunlardan birisi askeri gereksinimin diğeri de insanlık gereksinimlerinin dikkate alındığı durumlarda ortaya çıkar (Ayrıca bkz. 9. sayfa).

"...güçlünün zayıfı ezmesini önlemek"

Elchin Mamedov/ICRC

3

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKUN KÖKENİ NEDİR?

Bu soruyu yanıtlamak için başka sorular sormamız gerekir.

Çağdaş Uluslararası İnsancıl Hukukun gelişinden önce silahlı çatışmaları hangi hukuk yönlendiriyordu?

İlk önceleri silahlı çatışmaları düzenleyen örf-adete dayalı yazılı olmayan kurallar vardı. Daha sonraları çeşitli derecelerde ayrıntıyla hazırlanan iki taraflı antlaşmalar (karteller) yavaş yavaş yürürlüğe girdi. Savaşan devletler bazen çarpışmalar bittikten sonra bu antlaşmaları onayladılar. Ayrıca devletlerin kendi askerleri için çıkardıkları yönetmelikler de mevcuttu (bkz. *yan sayfadaki "Lieber Kanunu"*). Bu nedenle, silahlı çatışmalarda uygulanabilen hukuk hem zaman hem de yer açısından sınırlıydı, sadece bir muharebe veya belirli bir çatışma için geçerliydi. Aynı zamanda kurallar da döneme, yere, ahlaka ve uygarlığa bağlı olarak çeşitlilik gösteriyordu.

Çağdaş Uluslararası İnsancıl Hukukun öncüleri kimlerdi?

Çağdaş Uluslararası İnsancıl Hukukun doğuşunda önemli bir rol oynayan iki kişi; Henry Dunant ve Guillaume-Henry Dufour'dur (bkz. 2. sayfa). Dunant, 1862'de yayımlanan Solferino Hatırası'nda bu düşüncüyü net olarak belirtmiştir. Kendi savaş deneyiminden güç alan General Dufour zaman kaybetmeden aktif manevi destek vermiş ve özellikle 1864 yılındaki Diplomatik Konferans'a başkanlık etmiştir.

Dunant:

"Belirli özel durumlarda, örneğin farklı milliyetlerden askerlik sanatının prensleri biraya geldiği zamanlarda (...) bu kişilerin, fikir birliği sağlandıktan ve onaylandıktan sonra çeşitli Avrupa ülkelerinde yaralıları yardım için kurulan derneklere temel oluşturabilecek ihlal edilemez nitelikte bir sözleşmeyle kabul edilen bir uluslararası ilke belirlemek için bu tür kongrelerden yararlanmaları mümkün olabilir mi?"

Dufour (Dunant'a hitaben):

"Sizin anlattığınızı kadar canlı örnekler sayesinde savaş alanının görkemini işkence ve gözyaşı bağlamında neler yarattığını görmemiz gerekir."

Bu düşünce nasıl gerçeğe dönüştü?

İsviçre Hükümeti, ICRC'nin beş kurucu üyesinin teşvikiyle (bkz. 2. sayfa) 1864 Diplomatik Konferansını topladı. Bu konferansa savaş alanındaki silahlı kuvvetlere mensup yaralıların durumlarının iyileştirilmesi için Cenevre Sözleşmelerini kabul eden 16 devlet katıldı.

Bu Sözleşme hangi yenilikleri getirdi?

1864 tarihli Cenevre Sözleşmesi çağdaş Uluslararası İnsancıl Hukukun temellerini oluşturdu. Bu Sözleşme'nin başlıca nitelikleri şunlardır:

- Çatışmaların mağdurlarını korumak için geçerli yazılı evrensel kurallardır.

- Çok taraflı yapısıyla bütün devletlere açıktır.
- Yaralı ve hasta askeri personele ayırım gözetmeden bakım sağlanması yükümlülüğünü getirir.

- Bir amblem kullanılarak (beyaz bir fon üzerinde bir Kızılhaç) sağlık personelinin, vasıtalarının ve donanımının işaretlenmesini ve bunlara saygı gösterilmesini sağlar.

Düzenlenmeden önceki haliyle İnsancıl Hukuk

1863 yılında Kızılhaç'ın kuruluşunun veya 1864 yılında ilk Cenevre Sözleşmesinin kabulünün bugün bildiğimiz haliyle Uluslararası İnsancıl Hukukun başlangıcı olduğunu iddia etmek yanlış olur. Tıpkı kendi kurallar dizisine sahip olmayan hiçbir toplum olmadığı gibi savaşın çıkışını ve sona erdirilmesini olduğu kadar savaşın nasıl yapıldığını da kapsayan bazı belirsiz veya belirli kuralları içermeyen hiçbir savaş olmamıştır.

“Bir bütün olarak ele alındığında ilkel halkların savaş uygulamaları günümüzde bilinen çeşitli türdeki uluslararası savaş kurallarını sergiler: düşman türlerini ayırt eden kurallar, koşulları belirleyen kurallar, savaşı başlatma ve bitirme formaliteleri ve yetkileri, savaşın yapılışında kişiler, zaman, yer ve yöntemlerdeki sınırlandırmaları belirten kurallar ve hatta savaşı bir bütün olarak yasadışı ilan eden kurallar.” (Quincy Wright)

İlk savaş kanunları çağımızdan yüzyıllarca önce büyük uygarlıklar tarafından bildirilmişti: “Ben bu kanunları güçlünün zayıfı ezmelerini önlemek için koyuyorum.” (Babil Kralı Hammurabi)

Mahabharata, İncil ve Kuran gibi pek çok eski metin karşı tarafa saygı gösterilmesi gerektiğini savunan kurallar içerir. Örneğin, Viqayet (Arapların İspanya’da hüküm sürdüğü dönemin doruk noktası olan 13. yüzyılın sonlarına doğru yazılan bir metin) savaş için tam bir kanun içerir. Çok taraflı bir antlaşma biçimindeki 1864 tarihli sözleşme bu nedenle yaralıları, onlara bakım sağlayanları koruyan eski, parçalar halinde ve dağınık savaş kanunlarını ve yerleşmiş örf-adet kurallarını düzenli hale getirmiş ve güçlendirmiştir (bkz. yan sayfa).

Lieber Kanunu

Savaşın başlangıcından çağdaş Uluslararası İnsancıl Hukukun gelişine kadar savaşları düzenlemek için hazırlanan 500’den fazla kartel, davranış kuralları, sözleşme ve benzer metinler kaydedilmiştir. Nisan 1863’te yürürlüğe giren Lieber Kanunu (bkz. Dizin) da bunlar arasında yer alır. Bu Kanun mevcut savaş kanunları ve yerleşmiş uygulama kurallarını düzenli hale

getirmeye yönelik ilk girişim olarak önem taşır. Bununla beraber (bir yıl sonra kabul edilen) ilk Cenevre Sözleşmesinden farklı olarak bu kanun yalnızca Amerikan İç Savaşı’nda çarpışan Birlik Askerleri için hedeflendiğinden dolayı bir antlaşma statüsüne sahip değildir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında, Varşova'daki Yahudi gettolarından aileler sürüldü.

4

HANGİ ANTLAŞMALAR ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKU OLUŞTURUR?

1864 tarihli ilk Cenevre Sözleşmesi ile başlayan çağdaş Uluslararası İnsancıl Hukuk aşamalı olarak gelişmiştir. Bu aşamaların tümü büyük çoğunlukla kendilerine şiddetle gereksinim duyulan zamanlarda belirli olaylardan sonra, silahlardaki gelişmelerden ve yeni çatışma tiplerinden kaynaklanan devamlı artan insani yardım gereksinimini karşılamak için ortaya çıkmıştır:

- 1864** Karadaki silahlı kuvvetlere mensup yaralıların durumlarının iyileştirilmesine dair Cenevre Sözleşmesi
- 1868** St. Petersburg Bildirgesi (savaş döneminde belirli mermilerin kullanımını yasaklar)
- 1899** Lahey Sözleşmeleri, kara savaşlarının kanun ve öf-adet kurallarına uyulması ve 1864 Cenevre Sözleşmesi ilkelerinin deniz savaşlarına uyarlanması
- 1906** 1864 tarihli Cenevre Sözleşmesinin düzenlenmesi ve geliştirilmesi
- 1907** 1899 tarihli Lahey Sözleşmelerinin düzenlenmesi ve yeni Sözleşmelerin kabulü

1925 Cenevre Protokolü; asfeksi, zehirli ve diğer gazların ve bakteriyel savaş yöntemlerinin kullanımının yasaklanması

1929 İki Cenevre Sözleşmesi:

- 1906 tarihli Cenevre Sözleşmesinin düzenlenmesi ve geliştirilmesi
- Savaş esirlerine yönelik muamele ile ilgili Cenevre Sözleşmesi (yeni)

1949 Dört Cenevre Sözleşmesi:

- I- Karadaki silahlı kuvvetlere mensup yaralıların durumlarının iyileştirilmesi
- II- Denizdeki silahlı kuvvetlerin yaralı, hasta ve deniz kazazedelerinin durumlarının iyileştirilmesi
- III- Savaş esirlerine yönelik muamele
- IV- Savaş döneminde sivil kişilerin korunması (yeni)

1954 Lahey Sözleşmesi, silahlı çatışma durumunda kültürel varlıkların korunması

1972 Bakteriyel (biyolojik) ve zehirleyici silahların geliştirilmesi, üretimi ve

stoklanmasının yasaklanması ve tahribatı ile ilgili Sözleşme

1977 Dört Cenevre Sözleşmesine ek iki Protokol: uluslararası silahlı çatışmaların (I. Protokol) ve uluslararası olmayan silahlı çatışmaların (II. Protokol) mağdurlarının korunmasının güçlendirilmesi

1980 Ağır yaralanmaya neden olan ve ayırım yapmayan etkilere sahip olan belirli konvansiyonel silahların kullanımının yasaklanması veya sınırlandırılması ile ilgili Sözleşme ("CCW"). Şunları içerir:

- Belirlenemeyen parçalarla ilgili Protokol (I)
- Mayınların, bubi tuzaklarının ve diğer araçların kullanımına yönelik yasaklama ve sınırlandırmalarla ilgili Protokol (II)
- Yangına neden olan silahların kullanımına yönelik yasaklama ve sınırlandırmalarla ilgili Protokol (III)

- 1993 Kimyasal silahların geliştirilmesi, üretilmesi, stoklanması ve kullanımının yasaklanması ve tahribatı ile ilgili Sözleşme
- 1995 Kör edici lazer silahları ile ilgili Protokol [1980 Sözleşmesinin IV. Protokolü (yeni)]
- 1996 Mayınların, bubi tuzaklarının ve diğer araçların kullanımının yasaklanması veya sınırlandırılması ile ilgili yeniden düzenlenen Protokol [1980 Sözleşmesinin II. Protokolü (yeniden düzenlenmiş)]
- 1997 Antipersonel mayınların kullanımı, stoklanması, üretimi ve naklinin yasaklanması ve tahribatı ile ilgili Sözleşme
- 1998 Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü
- 1999 1954 tarihli Konvansiyona ek Kültürel varlıklarla ilgili Protokol
- 2000 Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki Ek Protokol
- 2001 CCW 1. maddesinde yapılan değişiklik

Olayların Gerektirdiği

Bu liste bazı silahlı çatışmaların Uluslararası İnsancıl Hukukun gelişiminde az veya çok etkisi olduğunu açıkça göstermektedir. Örneğin:

Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) savaş yöntemlerinin kullanımının tamamen yeni olmasa da en azından o güne kadar görülmemiş derecede olduğunu göstermiştir. Bu yöntemler arasında zehirli gazlar, ilk hava bombardımanları ve yüz binlerce kişinin savaş esiri olarak tutulması yer alır. 1925 ve 1929 antlaşmaları bu gelişmelere verilmiş bir karşılıktır.

İkinci Dünya Savaşı'nda (1939-1945) eşit sayıda sivilin ve askerin öldürüldüğü görülmüştür. Birinci Dünya Savaşı'nda bu oran 1/10'du. 1949'da uluslararası topluluk bu trajik rakamlara özellikle de savaşın siviller üzerindeki korkunç etkilerine o zaman yürürlükte olan sözleşmeleri yeniden düzenleyerek ve yeni bir belgeyi kabul ederek karşılık vermiştir: Sivillerin korunması hakkında Dördüncü Cenevre Konferansı. Daha sonra 1977'de, Ek Protokoller 1949 Cenevre Sözleşmelerinin kısmen kapsadığı ulusal özgürlük savaşlarının insanlar üzerindeki etkilerine bir karşılıktır.

1949 Sözleşmelerinin Kökeni

1874 yılında Rus Çarı II. Aleksander'in girişimiyle Brüksel'de toplanan bir diplomatik konferans'ta savaş kanunları ve uygulama kuralları ile ilgili uluslararası bir bildiri kabul edildi. Ancak orada bulunan hükümetlerden bazıları bir antlaşmaya bağlı olmayı istemedikleri için metin onaylanmadı. Böyle olsa da Brüksel Taslağı savaş kanunlarının yazılı hale getirilmesinde önemli bir aşama oluşturdu.

1934 yılında 15. Uluslararası Kızılhaç Konferansı Tokyo'da toplandı ve ICRC'nin taslağını hazırladığı karşı tarafın toprakların-

da veya onun işgal ettiği topraklarda bulunan düşman uyruğundaki sivillerin durumu ve korunması ile ilgili bir uluslararası sözleşme onaylandı. Hükümetler bu sözleşmenin kabulüne karar verilmesi için bir diplomatik konferans toplanmasını reddettiğinden bu metinle ilgili olarak hiçbir uygulamada bulunulmadı. Sonuç olarak hepimizin sonuçlarını bildiği İkinci Dünya Savaşı sırasında Tokyo Taslağı uygulanmadı.

1977 Protokollerinin Kökeni

1949 Cenevre Sözleşmeleri Uluslararası İnsancıl Hukukun gelişiminde önemli bir ilerlemeye neden oldu. Bununla birlikte

sömürgeleşmenin sona ermesinden sonra yeni devletler hazırlanış aşamasında katkıda bulunmadıkları bir kurallar dizisine bağlı olmayı uygun görmediler. Dahası, savaşların yapılışıyla ilgili antlaşma kuralları 1907 tarihli Lahey Antlaşmalarından beri gelişme göstermemişti. Bununla beraber Cenevre Sözleşmelerinin yeniden düzenlenmesi 1949'da kaydedilen bazı ilerlemeleri tehlikeye sokabileceğinden yeni metinlerin Cenevre Sözleşmelerine ek Protokoller şeklinde kabul edilmesi suretiyle silahlı çatışmaların mağdurlarına sağlanan korumanın güçlendirilmesine karar verildi (bkz. 20. sayfa).

1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 tarihli Ek Protokolleri yaklaşık 600 maddeyi içermekte olup Uluslararası İnsancıl Hukukun ana belgeleridir.

“...Uluslararası İnsancıl Hukukun anlaşılması ve yaygınlaşması için çalışmak...”

5

KİMLER CENEVRE SÖZLEŞMELERİ İLE BAĞLIDIR?

Yalnızca devletler uluslararası antlaşmalara ve bu suretle Cenevre Sözleşmelerine ve Ek Protokollerine taraf olabilirler. Ancak bir silahlı çatışmanın tarafları, devlet olsun olmasın Uluslararası İnsancıl Hukuk kuralları ile bağlıdır.

2010 sonu itibarıyla dünya devletlerinin hemen hemen hepsi (194 devlet) Cenevre Sözleşmelerine taraftır. Bu antlaşmaların çok sayıda devlet tarafından kabul edilmiş olması onların evrenselliğini kanıtlar.

Ek Protokollere gelince, 170 devlet I. Protokole, 165 devlet de II. Protokole taraftır.

İmzalama, Onaylama, Katılma, Çekinceler, Ardılık

Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri gibi devletler arasındaki çok taraflı antlaşmalar iki ayrı prosedür gerektirir:

- İmzalamayı takiben onaylama
İmzalama bir devleti bağlamaz, fakat devlet sonradan antlaşmayı onaylayarak ona uymayı resmi olarak garanti ettiği imzalama devleti antlaşmanın asıl anlamını yitirmesine yol açmayacak bir şekilde hareket etmeye zorlar.
- Katılma

Bir antlaşma kabul edildiğinde o antlaşmanın metnini imzalamamış olan bir devletin onunla bağlı olmayı kabul etmesidir. Katılma onaylama ile aynı sonuçlara sahiptir.

Bağımsızlığını yeni kazanmış bir devlet ardılık bildirim yoluyla bağımsızlıktan önce kendi topraklarında uygulanan bir antlaşmaya bağlı kalmak istediğini belirtir. Bu devlet aynı

zamanda katılma veya ardılıktan önce antlaşmaları inceleme sürecinde onların o dönem içinde geçici olarak uygulanması konusunda bir bildirimde bulunabilir.

Bu prosedürler bağlamında ve belirli koşullar altında bir Devlet antlaşmanın belirli hükümlerini yasal uygulama alanı dışında bırakmak veya değiştirmek için antlaşmaya çekince koyabilir. Asıl şart, bu çekincenin antlaşmanın özünü teşkil eden temel öğelere aykırı düşmemesidir.

Son olarak I. Protokolün 1. maddesinin 4. fıkrası kapsamındaki ulusal bağımsızlık hareketleri, I. Protokolün 96. maddesinin 3. fıkrasında belirlenen özel prosedürün takip edilmesi suretiyle sözleşmeleri ve protokolleri uygulamayı taahhüt edebilir.

Sözleşmeler ve protokollerle ilgili bilgileri yaymak kimin görevidir?

Devletlerin, sözleşmeler ve protokollerle ilgili bilgileri yayma konusunda yasal bir yükümlülüğü vardır:

“Yüksek Akit Taraflar, işbu sözleşme esaslarının bütün halkça bilinmesini teminen sözleşme metnini barış zamanında ve savaş zamanında mümkün olduğu kadar geniş bir surette yaymayı ve özellikle bunun öğretimini askerî ve mümkünse sivil öğretim programlarına dahil etmeyi taahhüt ederler, böylece bu ilkelerin tüm halk tarafından özellikle silahlı kuvvetler mensupları, sağlık personeli ve din adamları tarafından bilinmesi sağlanabilir.”

(I, II, III ve IV. Cenevre Sözleşmelerinin sırasıyla 47, 48, 127 ve 144. maddeleri)

“Yüksek Akit Taraflar, silahlı çatışma döneminde olduğu kadar barış döneminde de sözleşmeleri ve protokolleri kendi ülkelerinde mümkün olduğunca geniş bir alana yaymayı, özellikle bu konudaki çalışmayı kendi askerî programlarına dahil etmeyi ve sivil halkı bu konuyu öğrenmeye teşvik etmeyi taahhüt ederler; böylece bu belgelerin silahlı kuvvetler ve sivil halk tarafından bilinmesi sağlanabilir.”

(II. Protokol, 83. madde)

“Bu protokol mümkün olduğunca geniş bir alana yayılacaktır.”
(II. Protokol, 19. madde)

ICRC ve Uluslararası İnsancıl Hukukla ilgili bilgileri yayma görevi

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketinin ana tüzüğü kapsamında ICRC'nin görevleri şunlardır:

“(…) silahlı çatışmalara uygulanabilir Uluslararası İnsancıl Hukukla ilgili bilgilerin anlaşılması ve yayılması için çalışmak ve bu konuda her tür gelişmeyi hazırlamak”
(5. madde, 2g fıkrası)

“(…) silahlı çatışma dönemlerindeki faaliyet hazırlıkları, Cenevre Sözleşmelerine uyulması, sözleşmelerin geliştirilmesi ve onaylanması, Hareketin Temel İlkelerinin ve Uluslararası İnsancıl Hukukun yayılması gibi ortak ilgi alanlarına giren konularda, [Ulusal Derneklerle yakın irtibatı sürdürmek] (...)”
(5. madde, 4a fıkrası)

Savaş sırasındaki hukuk (*jus in bello*): Silahlı çatışmaların mağdurlarına koruma ve yardım sağlamak

6

SAVAŞ AÇMA HAKKI (*JUS AD BELLUM*) VE SAVAŞ SIRASINDAKİ HUKUK (*JUS IN BELLO*) NEDİR?

Uluslararası İnsancıl Hukukun amacı, savaşın neden olduğu acıları, savaş mağdurlarına mümkün olduğunca koruma ve yardım sağlamak suretiyle sınırlandırmaktır. Bu nedenle Uluslararası İnsancıl Hukuk, kuvvete başvurma nedenlerini veya yasallığını dikkate almaksızın bir çatışma gerçeğini ele alır. Çatışmanın yalnızca insani endişe taşıyan yönlerini düzenler. Uluslararası İnsancıl Hukuk, savaş sırasındaki hukuk (*jus in bello*) olarak bilinir. İnsancıl hukukun hükümleri savaşan taraflara, çatışma-

nın nedenlerine veya bu tarafların dayandığı nedenlerin haklı olup olmadığına bakılmaksızın uygulanır.

Uluslararası silahlı çatışma durumunda hangi devletin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nı ihlal ettiğini belirlemek çoğunlukla güçtür (bkz. 38. sayfa). Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulaması suçlu tarafların açık şekilde kınanmasını içermez. Çünkü, birbirine karşı taraflardan her biri çatışmanın mağdurunun kendisi

olduğunu iddia edeceğinden açık şekilde suçlama Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanmasında anlaşmazlık yaratabilir ve uygulamayı felce uğratabilir. Ayrıca, Uluslararası İnsancıl Hukuk hangi tarafa ait olduklarına bakılmaksızın savaş mağdurlarını ve onların temel haklarını korumayı amaçlar. Bu nedenle, savaş sırasındaki hukukun (*jus in bello*), kuvvete başvurma hakkı (*jus ad bellum*) veya savaş önleme hukukundan (*jus contra bellum*) bağımsız olması gerekir.

Savaşın Yasaklanmasına Dair

Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar silahlı kuvvete başvurma yasadışı bir eylem olarak değil, anlaşmazlıkları çözümenin kabul edilebilir bir yolu olarak görüldü.

1919'da Milletler Topluluğu Anlaşması ve 1928'de Paris Antlaşması (Briand-Kellogg Paktı), savaşı yasadışı kabul etmeye çalıştı. 1945'te Birleşmiş Milletler Antlaşmasının kabulü bu eğilimi pekiştirdi: "Örgütün üyeleri uluslararası ilişkilerinde tehdide başvurmaktan veya kuvvet kullanmaktan kaçınacaktır (...)."

Bununla beraber bir devlet veya devletler grubu başka bir devlet veya devletler grubunun saldırısına uğradığında Birleşmiş Milletler Antlaşması tek başına veya ortaklaşa kendini savunma hakkını destekler. BM Güvenlik Konseyi, BM Şartının VII. bölümüne dayanarak (bkz. 38. sayfa) ortaklaşa kuvvet kullanılmasına da karar verebilir. Bu aşağıdakileri içerebilir:

- Uluslararası güvenliği tehdit eden bir devlete karşı - barışı sağlamayı hedefleyen- zorlayıcı önlemler
- Gözlemci veya barış gücü misyonları şeklinde barışı koruyucu önlemler

Daha ileri düzeyde bir örnek de halkların hür irade hakkı çerçevesinde ortaya çıkar: 1965 yılında kabul edilen 2105 (XX) sayılı kararda BM Genel Kurulu "sömürge yönetimi altındaki halkların hür irade ve bağımsızlık hakkını kullanmak için başlattığı mücadelenin yasallığını kabul eder (...)" (bkz. 18. sayfa)

Harvor Fossum/Lauritzen/CRC

Sağlık personelinin korunması...

7

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK HANGİ DURUMLARDA UYGULANABİLİR? KİMLER İÇİNDİR VE KİMLERİ KORUR?

Uluslararası İnsancıl Hukuk iki durumda uygulanabilir, diğer bir deyişle iki çeşit koruma sistemi sağlar:

a) Uluslararası silahlı çatışmalar (bkz. 5. sayfa)

Bu tür durumlarda Cenevre Sözleşmeleri ve I. Ek Protokol uygulanır.

Uluslararası İnsancıl hukuk, esas olarak çatışma taraflarına yönelik olup çatışmaya katılmamış ya da aktif çatışma dışı kalmış her bireyi veya bireyler sınıfını korur. Bunlar:

- Kara savaşında yaralı veya hasta askerler ve silahlı kuvvetlerin sağlık hizmetleri mensupları
- Deniz savaşında yaralı, hasta veya deniz kazası geçirmiş askerler ve deniz kuvvetlerinin sağlık hizmetleri mensupları

- Savaş esirleri
- Sivil halk örneğin;
 - Mülteciler de dahil olmak üzere çatışma taraflarının topraklarındaki yabancı siviller
 - İşgal edilen topraklardaki siviller
 - Sivil tutuklular ve gözetilene alınmış kişiler
 - Sağlık personeli ve din adamları veya sivil savunma birimleridir.

Ulusal bağımsızlık savaşları, I. Protokolün 1. maddesinde tanımlanan şekliyle uluslararası silahlı çatışma grubuna alınmıştır (bkz. 14. sayfa).

b) Uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar (bkz. 5. sayfa)

Uluslararası nitelikte olmayan bir silahlı çatışma durumunda dört Cenevre Sözleşmesinin ortak 3. maddesi ve I. Protokol uygulanabilir.

II. Protokolün uygulanma koşullarının 3. maddede belirtilenlerden daha katı olduğuna dikkat çekmek gerekir (bkz. 21. sayfa). Bu tür durumlarda Uluslararası İnsancıl Hukuk, çatışmalara katılan düzenli olsun olmasın muharip güçlere yöneliktir ve çatışmalara katılmamış ya da aktif çatışma dışı kalmış her bireyi veya bireyler sınıfını korur:

- Yaralı veya hasta muharipler
- Çatışma nedeniyle özgürlüklerinden mahrum edilmiş kişiler
- Sivil halk
- Sağlık personeli ve din adamları

Özgürlüklerinden mahrum edilmiş kişiler...

Siviller...

Yaralı veya hasta muhripler

Uluslararası İnsancıl Hukuk ve Uluslararası Nitelikte Olmayan Silahlı Çatışmalar

Dört Cenevre Sözleşmesinin ortak 3. maddesi bir çeşit "minyatür antlaşma" olarak görülür (bkz. 21. sayfa). II. Protokol hükümlerinde kapsansa bile iç çatışmalarla ilgili kurallar, uluslararası silahlı çatışmalarla ilgili kurallara göre daha eksiktir (bkz. yan sayfa). Devlet egemenliği ilkesi altında uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalarda koruma sistemini güçlendirmenin zor olduğu ispatlanmıştır.

3. maddedeki kurallar örf-adet kuralları olarak görülür ve çatışma halindeki tarafların hiçbir zaman ayrılmaması gereken en az düzeydeki standardı temsil eder.

İç Karışıklıklarda ve Diğer Şiddet Durumlarında Hangi Hukuk Uygulanır?

Uluslararası İnsancıl Hukuk, silahlı çatışma yoğunluğunda olmayan şiddet durumlarında uygulanmaz. Bu tür durumlarda insan hakları yasasının hükümleri (bkz. 36. sayfa) ve yerel kanunlar tarafından sağlanan önlemler uygulanır.

"Anarşik" çatışmalarda bile insani kurallara uyulmalıdır.

8

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK "YENİ" ÇATIŞMALARA UYGULANABİLİR Mİ?

Bugünlerde "yeni" çatışmalar hakkında çok konuşulmaktadır. Bu ifade iki tip çatışmayı kapsar: "Anarşik" olarak tanımlanan çatışmalar ve amacı grup kimliğini savunmak olan çatışmalar. Bu terimler oldukça gevşek bir biçimde kullanılmaktadır.

Kuşkusuz soğuk savaşın sonucu olarak patlak veren "anarşik" çatışmalar sıklıkla devlet yapılarının kısmen veya hatta tamamen zayıflaması ya da çökmesi şeklinde göze çarpar. Bu gibi durumlarda, silahlı gruplar politik boşluktan yararlanarak gücü ele geçirmeye çabalarlar. Bununla beraber bu tür çatışmalar herşeyden öte aynı silahlı gruplar içinde komuta zincirinde zayıflama veya çökme şeklinde ortaya çıkar.

Grup kimliğini savunmayı amaçlayan çatışmalar sıklıkla "etnik temizlik" olarak bilinen uygulamayla, karşı tarafı saf dışı bırakmaya çalışır. Bu durum halkların göçe zorlanması

veya hatta yok edilmesinden oluşur. Devamlı propaganda, şiddet ve nefretin etkisiyle bu tür çatışmada mevcut ulusal kimliğe zarar vermeye yönelik grup duygularını güçlendiren ve böylece diğer gruplarla bir arada var olmanın mümkün olmadığını vurgulayan aktif bir teşvik söz konusudur.

Uluslararası İnsancıl Hukuk, sivil halkın özellikle şiddete maruz kaldığı bu "anarşik" ve "kimlikle ilgili" çatışmalarda da uygulama alanı bulur. Ortak 3. madde (bkz. yan sayfa), isyan halinde olsun olmasın tüm silahlı grupların, silahlarını bırakan kişilere ve sivillere gibi çatışmalara katılmayan kişilere saygı göstermesini gerektirir.

Sonuçta uluslararası hukukla ilgili yasal bir boşluğun nedeni, bir devletin yapılarının zayıflaması veya mevcut olmaması değildir. Aksine bu gibi durumlar Uluslararası İnsancıl Hukukun kesinlikle doldurduğu boşluklardır.

Yine de bu tip çatışmalarda Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanmasının daha zor olduğunu söylemek gerekir. Muharipler arasındaki disiplin yokluğu, silahlar ülkeye aktıkça sivil halkın silahlanması, savaşanlar ve savaşmayanlar arasındaki farkın giderek belirginliğini kaybetmesi, çoğunlukla, hukukun üstünlüğüne çok az yer bırakan oldukça acımasız bir karşılaşmaya neden olur.

Sonuç olarak özellikle bu tip çatışmalarda Uluslararası İnsancıl Hukukun bilinmesini sağlamak için çaba harcanmalıdır. Herkesin kabul edeceği gibi hukukun kurallarının daha iyi bilinmesi çatışmayayol açan önemli sorunu çözmeyecektir, fakat onun büyük olumsuzluklar taşıyan sonuçlarını hafifletecektir.

Ortak 3. Madde: Minyatür Bir Antlaşma

Yüksek Akit Taraflarından birinin topraklarında ortaya çıkan uluslararası nitelikte olmayan bir silahlı çatışma durumunda çatışmaya taraf olanlardan her biri, en azından aşağıdaki hükümleri uygulamakla yükümlü olacaktır:

- 1) Silahlarını bırakmış olan silahlı kuvvetler mensupları ve hastalık, yaralanma, tutuklanma veya başka bir nedenle savaş dışı kalan kişiler de dahil olmak üzere çarpışmalarda aktif bir rol almayan kişiler ırk, renk, din ve inanç, cinsiyet, doğum veya servet, ya da benzer bir kritere göre ayırım yapılmadan bütün koşullarda insani muamele görecektir.

Bu amaçla yukarıda belirtilen kişilere aşağıda belirtilen muamelelerin yapılması nerede ve ne şekilde olursa olsun yasaktır ve de yasak olarak kalacaktır:

- a) Yaşama ve kişiye yönelik şiddet, özellikle her tür öldürme, zalimane davranış ve işkence
- b) Rehin alma
- c) Kişisel onura tecavüz, özellikle küçük düşürücü ve onur kırıcı davranış
- d) Uygar uluslarca vazgeçilmez olduğu kabul edilmiş tüm adli güvenceleri sağlayan düzenli kurulu bir mahkeme kararı olmaksızın ceza verilmesi ve bu cezalarının infazı

- 2) Yaralılar ve hastalar toplanacak ve tedavi edilecektir.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi gibi yansız bir insani kuruluş, çatışmaya taraf olanlara hizmetlerini sunabilir.

Çatışmaya taraf olanların bu sözleşmenin diğer hükümlerinin tamamını ya da bir kısmını özel anlaşmalar yoluyla yürürlüğe sokmaya çalışması gerekir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanması, çatışmaya taraf olanların yasal statüsünü etkilemeyecektir.
(bkz. 18. ve 19. sayfalar)

Ottowa Antlaşması anti-personel mayınları yasaklar.

9

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK YENİ GELİŞMELERE NASIL AYAK UYDURUR VE BU SÜREÇTE ICRC'NİN ROLÜ NEDİR?

Uluslararası İnsancıl Hukuk, devletler tarafından kanun yapma veya devlet uygulaması yolu ile geliştirilmektedir. Bu iki süreç genellikle çakışır.

Devletlerin geniş kapsamlı uygulaması uluslararası örfi hukuku aydınlatılabilir. Ayrıca, zaman zaman uluslararası hukukun kanunlaşmasını tetikleyebilen sivil toplum kuruluşlarının (STK) faaliyetleri de devlet uygulamasıdır. Kanunlaşma; anlaşmalar, taahhütler,

protokoller veya paktlar gibi antlaşmalar halini alır. Örneğin, birkaç devlet antipersonel mayınlarının kullanılmasını açıkça veya zımnen yasaklayan ulusal kanunları kabul etmiştir. Henüz uygulama geniş kapsama yayılmamış ve bu nedenle örfi hukuk meydana gelmemiştir. Sonra 1997'de, antlaşmayı kabul eden tüm devletlerde antipersonel mayınlarının kullanılmasını, stoklanmasını, üretilmesini ve naklini yasaklayan özel bir antlaşma

geliştirilmesi için bir konferans toplanmıştır. ICRC'nin Uluslararası İnsancıl Hukukun geliştirilmesindeki rolü şunlardır:

- Silahlı çatışmaların değişen niteliklerini gözlemlemek
- Yeni kurallar üzerinde bir anlaşmaya varma olasılığını temin eden bir bakış ile müzakereler düzenlemek
- Diplomatik konferanslara sunulmak üzere taslak metinler hazırlamak

Cenevre Sözleşmelerine ek iki protokol örneği, başlangıç düşüncesinden kabulüne kadar Uluslararası İnsancıl Hukukun nasıl oluşturulduğunu gösterir:

- 1956'da hazırlanan taslak kurallar, daha sonra 1960'larda iki Uluslararası Kızılhaç Konferansında kabul edilen kararlar temel alınarak ve 1968'de Tahran'da toplanan Uluslararası İnsan Hakları Konferansı ile ICRC 1949'da kabul edilen sözleşmelerin tamamlanma imkanı üzerinde çalıştı.
- 1969'da ICRC bu düşünceyi İstanbul'da toplanan 21. Uluslararası Kızılhaç Konferansında sundu; Cenevre Sözleşmelerine taraf devletlerin de dahil olduğu katılımcılar bu doğrultuda görevi ICRC'ye verdi ve ICRC'nin kendi avukatları hazırlık çalışmasını başlattılar.
- 1971 - 1974 yılları arasında ICRC hükümlerle ve Hareketin

üyeleri ile çeşitli müzakereler gerçekleştirdi, Birleşmiş Milletlere düzenli olarak ilerleme raporları sunuldu.

- 1973 yılında Tahran'da toplanan 22. Uluslararası Kızılhaç Konferansında taslak metinler ele alındı ve yapılan çalışma tamamen desteklendi.
- 1949 Cenevre Sözleşmelerinin aslını koruyan İsviçre Hükümeti Şubat 1974'te Cenevre'de silahlı çatışmalara uygulanan Uluslararası İnsancıl Hukukun yeniden onaylanması ve geliştirilmesi ile ilgili Diplomatik Konferansı topladı. Konferans dört oturum halinde devam etti ve Haziran 1977'de sona erdi.
- Konferansın son oturumunda I. Protokolün 102 maddesi ve II. Protokolün 28 maddesi temsil edilen 102 devletin tam yetkili temsilcileri tarafından kabul edildi.

Uluslararası İnsancıl Hukukun Geliştiricisi olarak ICRC

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin ana tüzüğü kapsamında (bkz. 13. sayfa) ICRC'nin görevlerinden biri de

Uluslararası İnsancıl hukuk konusunda olası gelişmeleri hazırlamaktır. Bu nedenle ICRC, Uluslararası İnsancıl Hukukun geliştiricisidir.

Son Gelişmelerden Birkaçı (ayrıca bkz. 10-11. sayfalar)

Ekim 1995'te Viyana Diplomatik Konferansında kabul edilen kör edici lazer silahları ile ilgili protokol savaşta belirli işlevlerinden biri kalıcı körlüğe neden olmak olan lazer silahlarının kullanımını ve naklini yasaklar. Bu Protokol aynı zamanda Devletlerin silahlı kuvvetlerin eğitimi de dâhil bütün uygun önlemleri almalarını ve diğer lazer sistemlerin yasal kullanımı yoluyla kalıcı körlüğe neden olunmasından kaçınmalarını gerektirir.

Mayınlar konusunda 1980 Sözleşmesinin II. Protokolünün uygulama alanı (bkz. 10. sayfa), 3 Mayıs 1996'da Cenevre'de mayınların, bubi tuzaklarının ve diğer araçların kullanımında yasaklamalar ve sınırlandırmalar ile ilgili Protokolün yeniden düzenlenen versiyonunun kabulüyle genişletildi. Ayrıca, 3-4 Aralık 1997'de Ottawa'da 121 ülke tarafından imzalanan antipersonel mayınların kullanımı, stoklanması, üretimi ve naklinin yasaklanması ve tahribatı ile ilgili Sözleşme antipersonel mayınları tamamen yasaklar. Bu sözleşme aynı zamanda mayınların temizlenmesini ve mayın kurbanlarına yardım edilmesini sağlar.

Çevrenin korunmasına ilişkin kuralları içeren Uluslararası İnsancıl Hukuk anlaşmaları I. Ek Protokolün 55. maddesini ve 10 Aralık 1976 tarihli çevreyi değiştirme tekniklerinin askeri veya herhangi bir düşmanca kullanımını yasaklama ile ilgili sözleşmeyi içerir.

Bununla beraber 1991 yılındaki Körfez Savaşı bu kuralların çok az bilindiğini ve bazen de kesin olmadığını ortaya koydu. Bu nedenle, 1994 yılında BM Genel Kurulu'nun teşviki ve konuyla ilgili uzmanların yardımıyla ICRC, silahlı çatışma dönemlerinde çevrenin korunması ile ilgili askeri el kitapları ve talimatlar için kılavuz ilkeleri hazırladı.

Son gelişmelerden bir diğeri de denizdeki silahlı çatışmalara uygulanabilir uluslararası hukukla ilgili San Remo El Kitabı'dır. ICRC'nin desteğiyle Uluslararası İnsancıl Hukuk Enstitüsü ile birlikte yürütülen bu taahhüdün önemi 1995 yılında Cenevre'de toplanan 26. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı'nda kabul edilen kararla hükümetler tarafından tanınmıştır.

Cenevre Sözleşmeleri ve ek Protokolleri nükleer silahların kullanımını açıkça yasaklamasa da Uluslararası İnsancıl Hukukun genel ilkeleri bu tür durumlarda uygulanır (bkz. 7. sayfa). Diğerlerinin yanı sıra bu ilkeler, savaşan tarafların savaşa katılanları katılmayanlardan her zaman ayrı tutmasını gerektirir ve büyük acılara neden olabilecek silahların kullanılmasını yasaklar. Bu ilkelerin nükleer silahlara uygulanması 1996 yılında Lahey'deki Uluslararası Adalet Divanı'nda da teyit edilmiştir.

Bir başka gelişme de, 17 Temmuz 1998 yılında Uluslararası Ceza Divanı Statüsü'nün kabul edilmesidir. Statü, Uluslararası İnsancıl Hukuka daha büyük saygı gösterilmesini temin etmek ve suçların cezasız kalmasını azaltmak adına önemli bir adımdır. Yeni Divan uluslararası nitelikte olsun olmasın tüm silahlı çatışmalardaki savaş suçlarını yargılama yetkisine sahiptir. Her ne kadar Uluslararası İnsancıl Hukuk zaten savaş suçlarının kovuşturulması için bir görev öngörmüş olsa da yeni Divan bu suçların kovuşturulmasındaki mevcut araçlara bir ek olmuştur.

En yeni gelişme savaş araçları ile ilgilidir. Aralık 2001'de belirli konvansiyonel silahların kullanımının yasaklanması veya sınırlandırılması ile ilgili 1980 tarihli BM Anlaşması'nın kapsamı genişletilmiştir. Önceden, Anlaşma sadece uluslararası silahlı çatışmaları kapsamakta idi, ancak İkinci Gözden Geçirme Konferansı 1. maddeyi kapsamı uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmaları da içerecek şekilde değiştirmiştir.

Savaş mağdurlarının kendileri için elzem olan yardım malzemelerini alma hakları vardır.

10 ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK SİLAHLI ÇATIŞMA MAĞDURLARINA MALZEME YARDIMI BAĞLAMINDA NELER SAĞLAR?

Cenevre Sözleşmelerine taraf devletler silahlı çatışma mağdurlarının hayatta kalabilmeleri için vazgeçilmez olan malzemeleri alma hakkını kabul ederler. Bu hak 1977 tarihli Ek Protokolün kabulüyle daha da geliştirilmiştir.

Uluslararası bir silahlı çatışmada, yardım alma hakkı özellikle şunları içerir:

- Sivil halkın hayatta kalabilmesi için gerekli olan malzemelerin gönderilmesi sırasında serbest geçiş (Dördüncü Sözleşmenin 23. maddesi, ablukalarla mücadele etmek için hazırlanmıştır);
- İşgalci gücün işgal ettiği topraklardaki halka temel malzemeleri sağlama görevi (Dördüncü Sözleşmenin 55. maddesi);

sahip olduğu malzemelerin yetersiz olması halinde işgalci gücün, yardımın dış kaynaklardan gelmesini kabul etmesi gerekir. (Dördüncü Sözleşmenin 59. maddesi).

I. Protokol (69 ve 70. maddeler) 1949'da kabul edilen kurallar bütününe güçlendirir. Örneğin, savaş halindeki bir devletin ilgili tarafların anlaşmasına tabi olarak kendi topraklarındaki halk için ayırım gözetmeden yürütülen yansız insani yardım programlarını kabul etmesi gerekir. Bununla beraber, bu koşulların sağlanması halinde silahlı çatışmaya veya savaşa ilgili hareketlere müdahale olarak görülmeyen bu tür yardım programlarının reddedilmesi yanlış olacaktır.

Uluslararası nitelikte olmayan bir silahlı çatışmada, II. Protokol (18. madde) diğer konuların yanında sivil halkın hayatta kalması için temel malzemelerin yokluğu nedeniyle aşırı sıkıntı içinde bulunması halinde sadece insani ve yansız bir özellik taşıyan ve hiçbir ayırım gözetilmeden yapılan yardım çalışmalarının savaştan tarafların rızasıyla üstlenilmesi gerektiğini belirtir (bkz. 19. sayfa). Devletin, tamamen insani nitelikteki yardım operasyonlarına izin vermesi gerektiği artık çoğunlukla kabul edilmektedir.

ICRC ve Yardım Sağlama Hakkı

ICRC, her durumda özellikle çatışma mağdurlarına yardım etme açısından bir çatışmanın taraflarına hizmetlerini sunmasını sağlayan bir girişimde bulunma hakkına sahiptir (bkz. 2.

sayfa). ICRC'nin yardım teklifi (yardım veya diğer faaliyetler) Uluslararası İnsancıl Hukuk kapsamında sağlandığından bir devletin iç işlerine müdahale oluşturmaz.

İnsancıl Hukuk ve "İnsancıl nedenlerle müdahale hakkı"

"Müdahale etme hakkı (veya hatta görevi)" insani nedenlerle üstlenilen silahlı müdahaleyi haklı göstermeyle bir dereceye kadar eşdeğer tutulduğundan bu konu insancıl hukukla ilgili değil uluslararası ilişkilerde silahlı kuvvetlerin kullanılmasının yasallığına yönelik kurallarla ilgilidir, örneğin, savaş açma hakkı (*jus ad bellum*) (bkz. 14. ve 38. sayfalar).

İnsani nedenlerle silahlı müdahale söz konusu ise, ICRC görevine (bkz. *Dizin*) uygun olarak müdahalede bulunanların

Uluslararası İnsancıl Hukukun ilgili kurallarına uymalarını sağlaması, aynı zamanda çatışmanın mağdurlarına da yardım etmeye çalışması gerekir.

ICRC "müdahale etme hakkı"nı ne destekler ne de onun karşısındadır. Kendi deneyimlerine dayanarak bu durum, ICRC'nin insani görevini tehlikeye sokmaksızın dahil olamayacağı politik bir konudur.

Çatışmaların ayrı düşürdüğü aile bireyleri yeniden bir araya getirilmelidir.

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK AİLE BAĞLARININ YENİDEN KURULMASI KONUSUNDA NE DER?

Silahlı çatışmanın bir sonucu olarak savaş esirleri ve gözaltına alınan siviller (enterneler) sevdikleri kişilerden ayrılır, aileler dağılır ve insanlar kaybolur. Cenevre Sözleşmeleri ve I. Protokol bu mağdurların korunması için çeşitli hükümler içerir. Bu hükümler uluslararası silahlı çatışma durumlarında uygulanır ve ICRC'ye aşağıda belirtilen görevleri yapma yetkisini verir:

1) Aile mesajlarının ve diğer bilgilerin iletilmesi (Dördüncü Sözleşmenin 25. maddesi) Bu şunları içerir:

- Savaş esirlerinin tutsaklık kartlarının ve

sivillerin enternelik kartlarının alınması ve kaydedilmesi, bu kartların kopyalarının tutsakların ailelerine gönderilmek üzere hazırlanması

- Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerle aileleri arasında mektupların iletilmesi
- Normal posta kanalları güvenilir olmadığına ayrı kalmış ailenin bireyleri arasında aile haberlerinin iletilmesi (Kızılhaç Mesajları veya Aile Mesajları)
- Ölüm bildirimlerinin alınması ve iletilmesi

Daha genel olarak ICRC'nin Merkezi Arama Ajansı Uluslararası İnsancıl Hukukun koru-

ma altına aldığı kişilerle ilgili bilgilerin iletilmesi için çatışmaya taraf olanlar arasında veya daha doğrusu onların ulusal danışma bürosu arasında (bkz. yan sayfa) bir aracı olarak görev yapar.

2) Kayıp kişilerin nerede olduğunun araştırılması (I. Protokolün 33. maddesi ve Dördüncü Sözleşmenin 26. maddesi)

3) Dağılmış ailelerin birleştirilmesi (bkz. yan sayfa ve I. Protokolün 74. maddesi ve Dördüncü Sözleşmenin 26. maddesi)

ICRC, bu tür çalışmayı ilk olarak 1870 yılındaki Franko-Prusya savaşında yaptı. Bir aracı olarak hareket ederek Basle'deki arama ajansı savaşan taraflar arasında yaralı listelerinin

değişimiyle başlayarak savaş esirleri ve aileleri arasında iletişimi sağlama çalışmalarını yürüttü. O zamandan beri ICRC'nin Merkezi Arama Ajansı çalışmalarını önemli ölçüde geliştirmiştir.

Ulusal Danışma Büroları

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi (122. madde) savaş durumunda kendi topraklarında düşman uyruklarını bulunduran her tarafsız devletin veya savaş halindeki devletin oradaki savaş esirleri için resmi bir istihbarat bürosu kurması gerektiğini belirtir. Savaş halindeki güçlerden her biri kendi kuvvetleri tarafından tutulan esirlerin tümü hakkında kendi danışma bürolarına bilgi vermeli ve yakın akrabalarının mümkün olduğunca çabuk haberdar edilmeleri için bu esirlerin kimliği ile ilgili mevcut tüm ayrıntıları sağlamalıdır. Çatışmalarda sıklıkla görüldüğü gibi böyle bir büronun bulunmaması halinde ICRC Cenevre Sözleşmeleri tarafından korunan kişilerle ilgili bilgi toplama görevini üstlenir.

Merkezi Arama Ajansı

"Tarafsız bir ülkede bir Merkezi Savaş Esirleri İstihbarat Ajansı kurulacaktır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi, gerekli gördüğü takdirde ilgili devletlere bu tür bir ajansın kurulmasını önerecektir. Ajansın görevi savaş esirleri hakkında resmi veya özel kanallardan elde edilen bilgilerin toplanması ve bu bilgilerin mümkün olan en kısa süre içerisinde savaş esirlerinin asıl ülkelerine ya da tabi oldukları devlete bildirilmesi olacaktır (...)." (Üçüncü Sözleşmenin 123. maddesi)

Dağılmış Aileler

"Çatışmada taraf olanlardan her biri, savaş nedeniyle dağılmış ailelerin bireylerinin birbirleriyle yeniden temas kurmak veya mümkünse bir araya gelmek amacıyla yapılan araştırmaları kolaylaştıracaktır(...)." (Dördüncü Sözleşme, 26. madde)

Koruyucu Amblemler

12

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKUN AMBLEMİN KULLANIMINI DÜZENLEYEN HÜKÜMLERİ NELERDİR?

Cenevre Sözleşmeleri, şimdiye kadar sadece ilk ikisi kullanılmakta ise de üç ambleme işaret eder: Kızılhaç, Kızılay ve Kızılaslan ve güneş.

Sözleşmeler ve Ek Protokoller amblem ile ilgili çeşitli maddeler içerir. Bu maddeler diğer konuların yanında amblemin kullanımını, boyutunu ve yerleştirilmesini, koruduğu kişileri ve varlıkları, amblemi kimin kullanabileceğini, ambleme saygının neyi gerektirdiğini ve kötüye kullanımın cezalarını belirler (bkz. yan sayfa).

Silahlı çatışma dönemlerinde amblem sadece aşağıda belirtilen kuruluşlar tarafından koruyucu bir araç olarak kullanılabilir:

- Silahlı kuvvetlerin sağlık hizmetleri

- Silahlı kuvvetlerin sağlık hizmetlerine yardımcı olmak için hükümetleri tarafından tam olarak tanınan ve yetkili kılınan Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri: Ulusal Dernekler, bu personel ve donanımın aynı görevleri - ve sadece o görevleri - yerine getirmesi ve askeri kanunlara ve yönetmeliklere tabi olmaları şartıyla sadece savaş döneminde resmi sağlık hizmetlerine yardım eden personellerini ve donanımlarını korumak amacıyla amblemi kullanabilirler.
- Hükümetleri tarafından tanınan ve koruyucu amaçlarla amblemi taşımaya yetkili kılınan sivil hastaneler ve diğer sağlık tesisleri (ilkyardım noktaları, ambulansları vs.)

- Ulusal Derneklerle aynı koşullara tabi olan diğer gönüllü yardım kuruluşları: Bu kuruluşların hükümetçe tanınması ve yetkili kılınması gerekir. Amblemi sadece sağlık hizmetlerine tahsis edilen personel ve donanım için kullanabilirler ve askeri kanunlara ve yönetmeliklere tabi olmaları gerekir.

Uluslararası İnsancıl Hukuk aynı zamanda Cenevre Sözleşmelerine taraf Devletlerden her birinin amblemin kötüye kullanımının savaş ve barış dönemlerinde aynı şekilde önlenmesi ve cezalandırılması için girişimde bulunması ve amblemin korunmasıyla ilgili bir yasa çıkarması gerektiğini belirtir.

Amblemin Kullanımı

Koruyucu amaçlarla amblemin kullanımı sağlık personeline, birimlerine ve vasıtalarına Cenevre Sözleşmeleri tarafından sağlanan korumanın açık bir şekilde ortaya konulmasıdır.

Amblemin belirtici amaçlarla kullanımı, hem savaş hem de barış döneminde bir kişinin veya bir varlığın Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ile bir bağlantısı olduğunu gösterir.

ICRC, amblemi tüm dönemlerde hem koruyucu hem de belirtici amaçlarla kullanmaya yetkilidir.

Amblemin Kötüye Kullanımı

Uluslararası İnsancıl Hukuk tarafından açıkça yetki verilmeyen herhangi bir kullanım, amblemin kötüye kullanımını oluşturur. Üç tür kötüye kullanım vardır:

- Taklit: Şekli ve/veya rengi nedeniyle amblemle karıştırılabilecek bir işaretin kullanımı anlamına gelir.
- Yetki gaspı: Kullanmasına yetki verilmeyen kuruluşların veya kişilerin amblemi kullanması (ticari kuruluşlar, eczacılar, özel doktorlar, hükümet dışı örgütler ve sıradan bireyler vs.) anlamına gelir. Normalde amblemi kullanma yetkisi bulunan kişilerin, Cenevre Sözleşmeleri ve Protokollere uygun olmayan bir şekilde amblemi kullanmaları da yetki gaspını oluşturur.
- Suiistimal: Çatışma döneminde askerlerin ve askeri donanımın korunması için amblemden yararlanılması

anlamına gelir. Amblemin suiistimal edilmesi, hem uluslararası hem de uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar açısından bir savaş suçudur.

Amblemin koruyucu amaçlarla yanlış kullanımı, savaş döneminde Uluslararası İnsancıl Hukukun oluşturduğu koruma sistemini tehlikeye sokar.

Amblemin belirtici amaçlarla yanlış kullanımı, onun halkın gözündeki imajını zedeler ve onun savaş dönemindeki koruyucu gücünü azaltır.

Cenevre Sözleşmelerine taraf devletler hem savaş hem de barış dönemlerinde amblemin yanlış kullanımını önlemek ve engellemek için cezai önlemler alma görevini üstlenmiştir.

Uluslararası İnsancıl Hukuka saygı, zorla yerinden elmekten kaçınmayı gerektirir.

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK MÜLTECİLERİ VE YERLERİNDEN EDİLMİŞ KİŞİLERİ NASIL KORUR?

13

Mülteciler, ülkelerini terk etmiş kişiler olarak tanımlanırken yerlerinden edilmiş kişiler ise ülkelerinin topraklarını terk etmemiş olan kişilerdir.

Mülteciler, öncelikle ve en önemlisi mülteciler hukuku (bkz. yan sayfa) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (United Nations High Commissioner for Refugees -UNHCR) görevi kapsamında sağlanan korumadan yararlanır. Mülteciler silahlı çatışmaya taraf olan bir devlette ise, Uluslararası İnsancıl Hukukun da koruması altındadır. Uluslararası İnsancıl Hukukun öngördüğü genel korumanın yanı sıra mülteciler Dördüncü Cenevre Sözleşmesi ve I. Ek Protokol kapsamında özel korumaya da sahiptir. Bu ek koruma, mültecilerin zarar görebileceğini çatışmanın bir tarafının elinde bulunan ve kendi devletlerinin korumasına sahip olmayan yabancılar olarak tanıır.

Yerlerinden edilmiş kişiler; ulusal kanunlar, insan hakları hukuku başta olmak üzere birçok kanun tarafından ve silahlı bir çatışmada olan bir devlette iseler Uluslararası İnsancıl Hukuk tarafından korunur.

Yerlerinden edilmiş kişiler, silahlı çatışmaya karışmış bir devlette ise, savaşta aktif rol almamış olmaları kaydıyla sivil sayılırlar ve bu nedenle sivillere tanınan korumadan yararlanır.

Bu kurallar, kurallara uygun davranıldığında, yerinden edilmenin engellenmesi açısından büyük rol oynar ve kuralların ihlal edilmesi sıklıkla yerinden edilmeye neden olur. Buna ek olarak İnsancıl hukuk, halkın kendi güvenliğini sağlamak için gerekli olduğu durumlar veya zorlayıcı askeri nedenler haricinde sivillerin yerlerinden edilmesini zorunlu tutmayı yasaklar.

Bir kere yerlerinden edildiklerinde yerlerinden edilmiş kişiler, sivillerin korunması ve

yukarıda açıklanan şekilde insani yardım alınmasına ilişkin genel kurallar ile savaşın etkilerinden korunur.

İnsancıl hukukun sivillerin korunmasına ilişkin genel kuralları, bu kurallara uyulduğunda yerinden edilmeyi engelleyebilir. Eğer engellemek mümkün olmaz ise bu kurallar yerinden edilme sırasında koruma sağlayabilir. Aşağıdakileri yasaklayan kurallara özel önem verilmelidir:

- Sivillere ve sivil nesnelere saldırılması veya ayır edici olmayan bir şekilde savaşta devam edilmesi
- Sivil halkın aç bırakılması ve yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan nesnelere tahribi
- Kollektif cezalandırma- sıklıkla meskenlerin tahribi şeklinde görülür.

Bu kurallar, ayrıca bir çatışmaya taraf olanların ihtiyaç içinde bulunan sivil halka ulaşacak yardım malzemelerine izin vermesini de gerektirir.

Mültecinin Tanımı

Mültecilerin durumu ile ilgili 1951 tarihli BM Sözleşmesinin 1. maddesine göre "mülteci" terimi "ırk, din, milliyet, belirli bir sosyal grubun veya siyasal görüşün mensubu olma nedenleriyle verilere dayalı zulmedilme korkusuna bağlı olarak tabiiyetinde olduğu ülkenin dışında bulunan veya böyle bir korkuya bağlı olarak o ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen ya da bu tür olayların bir sonucu olarak bir tabiyete sahip olmayan ve daha önce sürekli ikamet ettiği ülkenin

dışında bulunan ve o ülkeye geri dönemeyen veya böyle bir korkuya bağlı olarak geri dönmeyi istemeyen" kişileri tanımlar.

Afrika Birliği Örgütü'nün mülteci sorunları ile ilgili 1969 tarihli Sözleşmesi ve mülteciler hakkında 1984 tarihli Cartagena Bildirgesi, bu tanımı silahlı çatışma ve karışıklık gibi halkın düzenini ciddi şekilde bozan olaylardan kaçan kişileri de dâhil edecek biçimde genişletmiştir.

Uluslararası İnsancıl Hukuku yaygınlaştırmak

14 ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKUN UYGULANMASI İÇİN MEVCUT ÖNLEMLER NELERDİR?

Aşağıdaki uygulama tedbirleri alınmalıdır.

Koruyucu önlemler, devletlerin Uluslararası İnsancıl Hukuka uyma görevine dayanır. Koruyucu önlemler arasında şunlar yer alır:

- Uluslararası İnsancıl Hukuk ile ilgili bilgilerin yayılması
- Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanmasını kolaylaştırmak için nitelikli personelin eğitilmesi ve silahlı kuvvetlerde hukuk danışmanlarının görevlendirilmesi
- Uluslararası İnsancıl Hukuka uyulmasını sağlamak için yasalarla ve kurullarla belirlenmiş hükümlerin kabul edilmesi
- Sözleşme metinlerinin tercüme edilmesi

Çatışma süresince Uluslararası İnsancıl hukukun hükümlerine uyulmasını denetlemek için önlemler:

- Koruyucu devletler veya onların vekilleri tarafından yapılan çalışma
- ICRC tarafından yapılan çalışma (bkz. 15. sayfa)

Önleyici önlemler, çatışmaya taraf olanların tüm ihlalleri engelleme veya durdurma görevine dayanır. Engelleme mekanizmaları şunları içerir:

- Savaş suçları olarak görülen ağır ihlallerin ulusal mahkemeler tarafından önlenmesi yükümlülüğü (uluslararası mahkemeler için bkz. 16 no.lu soru)
- Suçların engellenmesi ve alenen kınanması için üslerin ceza ve disiplinle ilgili sorumluluğu ve askeri komutanların görevi
- Cezai konularla ilgili olarak devletler arasında karşılıklı yardımlaşma

Herhangi bir tutarlı yasal yapılanmanın doğasında bulunmaları gerçeğinin yanı sıra bu engelleyici önlemler aynı zamanda caydırıcı bir rol oynar.

Aynı anda koruyucu, denetleyici ve önleyici olabilen diğer uygulama önlemleri de mevcuttur. Bu önlemlerden son ikisi, devletlerin Uluslararası İnsancıl Hukuka saygıyı sağlama görevinden gelmektedir. Bu tür önlemler arasında şunlar yer alır:

- Araştırma usulleri
- Uluslararası Gerçekleri Belirleme Komisyonu
- Yasal hükümlerin uygulanması ve yorumlanması ile ilgili usullerin incelenmesi
- Birleşmiş Milletlerle işbirliği

Diplomatik çabalar ile medya ve kamuoyunun baskısı da Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanmasına yardımcı olur.

Uygulama ve Yasal Hükümler

Not: Sözleşmeler ve Protokoller hakkındaki bilgilerin geliştirilmesi ile ilgili maddeler (bkz. 13. sayfa)

“Yüksek Akit Taraflar, (...) Sözleşmelerin ve bu protokolün uygulanmasını kolaylaştırmak için nitelikli personeli (...) barış döneminde eğitime çalışmalarında bulunacaktır (...).”
(I. Protokol, 6. madde)

“Yüksek Akit Taraflar, bütün koşullar altında bu sözleşmeye saygı göstermeyi ve saygıyı sağlamayı garanti eder.”
(Cenevre Sözleşmeleri ortak 1. madde)

“Yüksek Akit Taraflar, her zaman ve silahlı çatışma döneminde çatışmaya taraf olanlar, gerektiğinde askeri komutanlara uygun düzeyde sözleşmelerin ve bu protokolün uygulanması ve bu konuda silahlı kuvvetlere verilecek uygun eğitim konusunda önerilerde bulunacak hukuk danışmanlarını sağlayacaktır.”
(II. Protokol, 82. madde)

“Yüksek Akit Taraflar, kendi yasalarının yetersiz olması halinde ayırtdedici işaretlerin kötüye kullanımını her zaman önlemek ve engellemek için gerekli önlemleri alacaktır (...).”
(ikinci Cenevre Sözleşmesi, 45. madde)

“Yüksek Akit Taraflar, İsviçre Federal Konseyi ve savaş dönemlerinde Koruyucu Devletler kanalıyla bu Sözleşmelerin resmi tercümelerinin yanı sıra onların uygulanmasını sağlamak için kabul edecekleri yasaları ve yönetmelikleri birbirlerine ileticektir.”
(Dört Cenevre Sözleşmesinde ortak 48/49/128/145. maddeleri)

“Yüksek Akit Taraflar, bu sözleşmenin ağır ihlallerinden herhangi birini gerçekleştiren veya gerçekleştirilmesi emrini veren kişiler için etkin cezai yaptırımlar sağlamak için gerekli yasaları çıkarmayı garanti eder (...). Yüksek Akit Taraflardan her biri bu tür ağır ihlalleri gerçekleştirdiği veya gerçekleştirilmesi emrini verdiği ileri sürülen kişileri araştırma yükümlülüğü altında olacaktır ve bu kişileri milliyetine bakılmaksızın kendi mahkemelerinde yargılayacaktır.”
(Dört Cenevre Sözleşmesinde ortak 49/50/129/146. maddeleri)

“Bu Sözleşme görevi çatışma taraflarının çıkarlarını korumak olan koruyucu devletlerin işbirliği ve dikkatli incelemesi ile uygulanacaktır. Bu amaçla, koruyucu devletler, diplomatik personeli veya konsolosluk personeli dışında kendi uyrukları veya diğer tarafsız devletlerin uyrukları arasından delegeler atayabilir.”
(I, II, III. Cenevre Sözleşmelerinin 8. maddesi ve IV. Cenevre Sözleşmesinin 9. maddesi)

“Yüksek Akit Taraflar, bu sözleşmenin yetkisiyle yükletilmiş görevlerin yansızlığını ve etkililiğini tamamen garanti eden uluslararası bir örgüte sorumluluk verme konusunda herhangi bir zaman fikir birliğine varabilirler (...). Koruma bu şekilde sağlanamadığı takdirde elde tutan devlet, bu maddenin hükümlerine bağlı olarak bu sözleşme kapsamında koruyucu güçlerin yerine getirdiği insani görevleri üstlenmek üzere Uluslararası Kızılhaç Komitesi gibi bir insani kuruluşun hizmet sunmasını ister veya sunduğu hizmetleri kabul eder.”
(I, II, III. Cenevre Sözleşmelerinin 10. maddesi ve IV. Cenevre Sözleşmesinin 11. maddesi)

“Bu Protokolün aslını muhafaza eden devlet, sözleşmelerin ve bu protokolün uygulanmasıyla ilgili genel sorunları ele almak için ilgili taraflardan birinin veya daha fazlasının isteği üzerine ve ilgili tarafların çoğunluğunun onayı ile Yüksek Akit Tarafları toplantıya çağırır.”
(I. Protokol, 7. madde)

“Bu Sözleşmenin hükümleri Uluslararası Kızılhaç Komitesi veya başka bir yansız insani örgütün söz konusu çatışmaya taraf olanların izni altında yaralıların ve hastaların, sağlık personelinin ve din adamlarının korunması ve onlara yardım sağlanması görevini üstlenmesi konusunda hiç bir engel oluşturmaz.”
(Dört Cenevre Sözleşmesi, 9/9/9/10. ortak maddeleri)

“Sözleşmelerin ve bu protokolün ciddi ihlali durumlarında Yüksek Akit Taraflar, bir arada veya tek tek Birleşmiş Milletlerle işbirliği içinde ve Birleşmiş Milletler Antlaşmasına uygun olarak hareket etmeyi garanti eder.”(I. Protokol, 89. madde)

“Yüksek Akit Taraflar, Sözleşmelerin ve bu protokolün ağır ihlalleriyle ilgili yapılan cezai takibatlarla bağlantılı olarak birbirlerine en büyük derecede yardımda bulunur (...). Koşullar izin verdiğinde Yüksek Akit Taraflar, suçluyu ülkesine iade etme konusunda işbirliği yapar (...).”
(I. Protokol, 88. madde)

Yüksek ahlaki saygınlığa ve kabul görmüş yansızlığa sahip 15 üyeden oluşan Uluslararası Gerçekleri Belirleme Komisyonu (...) kurulur. (...) Komisyon: sözleşmelerde ve bu protokolda tanımlanan ağır ihlallere veya sözleşmelerin ve bu protokolün diğer ciddi ihlallerine ilişkin ithamları araştırmaya yetkilidir.”
(I. Protokol, 90. madde)

ICRC silahlı çatışma taraflarına savaş esirlerinin kaydedilmesi ve değişimine izin verilmesi hakkında yükümlülüklerini hatırlatır.

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKA SAYGIYI SAĞLAMADA ICRC'NİN ROLÜ NEDİR?

Uluslararası İnsancıl Hukukun geliştiricisi ve koruyucusu olarak ICRC'nin görevi, Uluslararası İnsancıl Hukuka saygıyı sağlamaktır. ICRC bu görevi Uluslararası İnsancıl Hukuk kurallarının yaygınlaştırılması ve çatışma taraflarına yükümlülüklerinin hatırlatılması yoluyla yerine getirir.

Yaygınlaştırma ve Danışmanlık Hizmetleri

Hukukun bilinmemesi uygulamasında bir engel oluşturduğundan dolayı ICRC devletlere Uluslararası İnsancıl Hukukun hükümlerinin bilinmesini garanti etmiş olduklarını

hatırlatır. Aynı zamanda bu amaçla kendi çalışmalarını da yapar (bkz. 13. sayfa). Ayrıca, devletlere bu hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını ve dolayısıyla saygı görmesini sağlamak için gerekli bütün önlemleri almaları gerektiğini hatırlatır. Bunu amacı yetkililere devletlerin iç sistemlerinde bu hukukun uygulanması için ulusal yasaları ve düzenlemeleri kabul etmeleri konusunda teknik yardım sağlamak olan Uluslararası İnsancıl Hukuk Danışmanlık Servisi yoluyla gerçekleştirir.

Çatışma Taraflarına Yükümlülüklerinin Hatırlatılması

Koruma ve yardım etme işinden almış olduğu kuvvet ile ICRC, Uluslararası İnsancıl Hukukun ihlal edildiği durumlarda ilgili makamlara gizli nitelikte beyanlarda bulunur. İhlaller ciddi, tekrarlayan nitelikte ve ihlalin meydana geldiği kesin olarak ortaya konabilir ise ICRC bir kamusal duruş alma hakkını saklı tutar; bunu sadece bu şekilde kamuoyunun bilgilendirilmesinin etkilenecek ve tehdit edilen kişilerin menfaatlerinin gerektirdiği durumlarda yapar. Bu nedenle bu durum, istisnai bir önlem olarak uygulanır.

Uluslararası İnsancıl Hukukun koruyucusu olarak ICRC

Uluslararası İnsancıl hukuk ICRC'nin Uluslararası İnsancıl kurallara saygı gösterilmesini garanti altına almasına olanak tanır.

"Koruyucu devletlerin temsilcileri veya delegeleri savaş esirlerinin bulunabileceği tüm yerlere özellikle enterne oldukları, hapsedildikleri ve çalıştırıldıkları yerlere gitme iznine sahip olacaklardır (...). "Ve yine: "Uluslararası Kızılderililer Komitesi delegeleri aynı ayrıcalıklardan yararlanacaktır." (Üçüncü Sözleşme, 126. madde)

Not: Dördüncü Sözleşmenin 143. Maddesi koruma altına alınan mağdurlarla ilgili olarak benzer hükümler içerir.

Hareketin ana tüzüğü ICRC'nin görevlerinden birini şöyle belirtir: "Cenevre Sözleşmeleri kapsamında kendisine verilen görevleri üstlenmek, silahlı çatışmalarda Uluslararası İnsancıl Hukukun aslına uygun olarak uygulanması için çalışmak ve bu hukukun ihlallerine ilişkin iddialara dayalı şikayetleri dikkate almak" (5. maddenin 2c bendi)

Sivillere veya sivillerin mülklerine saldırmak bir savaş suçudur.

16

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK KAPSAMINDA SAVAŞ SUÇLULARININ KOVUŞTURMASI NASIL YAPILIR?

Cenevre Sözleşmelerine taraf olmakla devletler Sözleşmelerin ağır ihlallerinden sorumlu olan kişileri cezalandırmak için gerekli yasal önlemleri almakla yükümlüdürler. Devlet aynı zamanda Sözleşmelerin ağır ihlallerini gerçekleştirdiğinden kuşku duyulan kişiler aleyhinde kendi mahkemelerinde dava açmakla veya bu kişileri yargılanmak üzere başka bir devlete teslim etmekle yükümlüdür. Başka bir deyişle, ağır ihlalleri gerçekleştirenler örneğin savaş suçluları, her zaman ve her yerde kovuşturulmalıdır ve

devletler bunun yapılmasını sağlamakla sorumludur.

Genel olarak ifade etmek gerekirse bir devletin ceza yasaları sadece onun topraklarında veya onun uyrukları tarafından işlenen suçlara uygulanır. Uluslararası İnsancıl Hukuk bu konuda daha ileriye giderek, devletlerin ağır ihlalleri gerçekleştiren tüm kişileri, milliyetlerine ya da suçların işlendiği yerlere bakılmaksızın araştırmasını ve cezalandırmasını gerektirir. Evrensel yargı ilkesi ağır

ihlallerin etkin bir şekilde engellenmesini garanti altına almada temeldir.

Bu tür kovuşturmalar ya farklı devletlerin ulusal mahkemeleri ya da uluslararası bir otorite tarafından yapılabilir. Bununla bağlantılı olarak Yugoslavya ve Ruanda için Uluslararası Ceza Mahkemeleri, bu ülkelerdeki çatışmalar sırasında savaş suçlarından sorumlu tutulan kişilerin yargılanması için sırasıyla 1993 ve 1994 yıllarında BM Güvenlik Konseyi tarafından kurulmuştur.

Uluslararası İnsancıl Hukukun Bütün Kurallarına Niçin Daima Saygı Gösterilmemekte ve Onların İhlali Niçin Her Zaman Engellenmemektedir?

Bu soruya çeşitli şekillerde yanıt verilebilir. Bazı kişiler, suçun bu hukukun bilinmemesinde olduğunu söylerken bazıları da savaşın doğasının bunu gerektirdiğini ya da bunun nedeninin uluslararası hukukun - ve dolayısıyla Uluslararası İnsancıl Hukukun da - diğer unsurlar yanında uluslararası topluluğun mevcut yapısından ötürü yaptırımları uygulamak için etkin bir merkezi sistemle karşılanmaması olduğunu söyler. Ne olursa olsun çatışma durumlarında veya barış döneminde yürürlükte olan ulusal veya uluslararası yargı olsun olmasın yasalar ihlal edilmekte ve suçlar işlenmektedir.

Yine de bu tür ihlallerle karşılaşıldığında bir girişimde bulunmamak ve Uluslararası İnsancıl Hukuka daha fazla saygı kazandırmaya çalışan bütün girişimleri durdurmak daha da utanç verici olacaktır. Bu nedenle, daha etkin bir yaptırım sistemine kadar bu tür hareketlerin amansızca kınanması, onların önlenmesi ve cezalandırılması için girişimlerde bulunulması gerekir. Bu amaçla savaş suçlarının cezai yaptırımlarla engellenmesi Uluslararası İnsancıl Hukukun ulusal ve uluslararası düzeylerde uygulanması için izlenecek yollardan biri olarak görülmelidir.

Son olarak uluslararası topluluk daimi bir Uluslararası Ceza Divanını kurmuştur. Bu Divan, savaş suçlarını, insanlığa karşı işlenen suçları ve soykırımı yargılama yetkisine sahiptir.

Savaş Suçu Nedir?

Savaş suçları, uluslararası olan veya uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar sırasında Uluslararası İnsancıl Hukukun ağır ihlalleri olarak anlaşılır. İkinci Dünya Savaşından sonra Nürnberg'te kurulan Uluslararası Askeri Divan'ın Tüzüğü, Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri, Tüzükler, Ruanda ve eski Yugoslavya için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesi içtihatları ve Uluslararası Ceza Divanı gibi birçok metin, savaş suçunun tanımını yapar.

Diğerlerinin yanı sıra aşağıdaki fiiller savaş suçları tanımına dahildir:

- Koruma altında bir kişinin, yaralı veya hasta bir askerin, savaş esirinin, sivilin, kasten öldürülmesi
- Koruma altındaki bir kişiye yönelik işkence ve insanlık dışı muamele
- Koruma altında bir kişinin büyük acı çekmesine veya fiziksel bütünlüğü ve sağlığını ciddi biçimde tehlikeye sokmaya kasten sebebiyet verme

- Sivil topluma saldırma
- Yasalara aykırı sınır dışı etme veya nakletme
- Yasaklanan silahları ve savaş yöntemlerini kullanma
- Ayırt edici Kızılhaç ve Kızılay amblemlerini ve diğer koruyucu işaretleri kötüye kullanma
- Düşman ülke veya düşman ordu mensuplarını haince öldürme veya yaralama
- Kamu mallarını ve kişisel malları yağmalama

Eski Yugoslavya için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesinin Uluslararası Örf Adet Hukuku kapsamındaki savaş suçu kavramının aynı zamanda uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışma sırasında gerçekleştirilen ağır ihlalleri de kapsadığını kabul ettiğini dikkate almak gerekir. Uluslararası Ceza Divanı ve Ruanda için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesinin tüzükleri de iç çatışmalar sırasında işlenen savaş suçlarını kendi savaş suçları listelerine eklemiştir.

Çocukların da hakları vardır.

17 ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK VE İNSAN HAKLARI HUKUKU ARASINDAKİ FARK NEDİR?

Uluslararası İnsancıl Hukuk ve Uluslararası İnsan Hakları Hukuku (bundan sonra insan hakları terimi kullanacaktır) birbirinin tamamlayıcısıdır. Her ikisi farklı açılardan olsa da bireylerin yaşamını, sağlığını ve onurunu korumaya çalışır.

İnsancıl hukuk, silahlı çatışma durumlarında uygulanırken (bkz. 16. ve 17. sayfalar) insan haklarının en azından bir kısmı, bireyleri bütün dönemlerde, hem savaş hem de barış dönemlerinde korur. Ancak bazı insan hakları anlaşmaları kamusal acil durumlarda belli hakların askıya alınması konusunda hükümlere izin verir. Uluslararası İnsancıl Hukuk bağlamında bu gibi bir askıya alınma söz konusu değildir, çünkü bu hukuk acil durumlar, yani silahlı çatışmalar için tasarlanmıştır.

Uluslararası İnsancıl Hukuk, savaşa katılmamış veya artık savaşa dahil olmayan kişileri korumayı amaçlar. Uluslararası

İnsancıl Hukuk kuralları bir çatışmanın tüm taraflarına görevler yükler. İnsan hakları ise özellikle barış zamanı için tasarlanmış olması nedeniyle herkese uygulanır. İkisinin de asıl amacı, bireyleri hükümetlerinin keyfi uygulamalarından korumaktır. İnsan hakları savaş sırasında uygulanacak kurallar ile ilgilenmez.

Uluslararası İnsancıl Hukuk ve insan haklarının uygulanması görevi öncelikle devletlere düşmektedir. Uluslararası İnsancıl Hukuk, devletleri ceza kanunları yapması ve Uluslararası İnsancıl Hukuku yaygınlaştırması gibi bir takım pratik ve yasal önlemler almaya mecbur tutar. Benzer olarak devletler ulusal kanunlarını uluslararası yükümlülüklerle uydurabilmek için insan hakları ile bağlıdır. Uluslararası İnsancıl Hukuk, uygulanabilmesine yardımcı olacak belli özel mekanizmalara sahiptir. Özellikle devletler, diğer devletlerin kanunlara uymasını sağlamak mecburiyetindedir. Bunun

araştırılması için de bir prosedür oluşturulmuştur: Koruyucu Güç mekanizması ve Uluslararası Gerçekleri Araştırma Komisyonları. Buna ek olarak ICRC'ye de insancıl kurallara uyulmasını temin etmek için önemli bir rol verilmiştir.

İnsan haklarının uygulama mekanizmaları karmaşıktır ve Uluslararası İnsancıl Hukukun aksine bölgesel sistemleri de içerir. BM İnsan Hakları Komisyonu gibi denetleyici makamlar ya BM Anlaşmasına göre ya da özel anlaşmalara göre (1966 tarihli Sivil ve Politik Haklar Hakkında Uluslararası Sözleşme'den kaynaklanan İnsan Hakları Komitesi gibi) görev yapar. İnsan Hakları Komitesi ve Alt Komisyonları, görevi ülke veya konu bazında insan haklarını denetlemek ve raporlamak olan "özel raportörler" ve çalışma grupları mekanizması oluşturmuştur. Ana insan hakları anlaşmalarından altısı, bunların uygulanmasını denetlemek ile görevleri bağımsız

uzmanlarından oluşan komiteler öngör-
üşür (İnsan Hakları Komitesi gibi). Belli
bölgesel anlaşmalar (Avrupa veya
Amerika) da insan hakları mahkemeleri
kurmuştur. BM İnsan Hakları Yüksek

Komiserliği (UNHCHR) insan haklarının
genel olarak korunması ve teşvik edilme-
sinde önemli rol oynar, ayrıca BM insan
hakları mekanizmasının etkinliğinin artırıl-
ması ve insan haklarının teşviki ve korun-

ması için ulusal, bölgesel ve uluslararası
kapasite oluşturulması ve insan hakları bel-
gelerinin ve insan hakları hakkındaki bilgi-
lerin yaygınlaştırılması da görevleri arasın-
dadır.

İnsan Hakları Belgeleri

Şu an yürürlükte olan pek çok belge arasında şunlar yer alır:

a) Evrensel Belgeler

- 1948 yılında BM Genel Meclisi tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- 1948 tarihli Soykırım Suçlarının Engellenmesi ve Cezalandırılması hakkında Anlaşma
- 1966 tarihli Sivil ve Politik Haklar hakkında Uluslararası Anlaşma
- 1966 tarihli Sosyal ve Ekonomik Haklar hakkında Uluslararası Anlaşma
- 1981 tarihli Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi hakkında Anlaşma
- 1984 tarihli İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezalar hakkında Anlaşma
- 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

b) Bölgesel Belgeler

- 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- 1969 tarihli Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi
- 1981 tarihli Afrika İnsan Hakları ve Milletler Hakları Şartı

İnsan Haklarının "Özü"

Uluslararası insan hakları belgeleri halkın yarattığı ciddi bir tehditle karşı karşıya kalan devletlere güvence altına aldıkları hakları askıya alma yetkisi veren maddeler içerir. Her anlaşmada sağlanan belirli temel haklar için bu konuda istisnai bir durum söz konusudur. Bu haklara bütün durumlarda saygı gösterilmesi gerekir ve bu haklardan dâhil oldukları anlaşmaya bakılmaksızın asla vazgeçilemez. Özellikle bu haklar; yaşama hakkı, insanlık dışı cezalandırmanın veya muamelelerin, işkencenin ve köleliğin yasaklanması, hukukun yasalılığı ve geçmişte yürürlüğü olmaması ilkelerini içerir. Devletlerin çatışma veya karışıklık durumlarında dahi uygulamak ile yükümlü bu temel haklar, insan haklarının "çekirdeği" olarak bilinir.

Birleşme Noktaları

Uluslararası İnsancıl Hukuk tam olarak silahlı çatışmaları oluşturan olağanüstü durumlarda uygulandığından, bütün durumlarda devletlerin saygı göstermesi gereken insan haklarının içeriği (insan haklarının "çekirdeğini" oluşturan haklar gibi) Uluslararası İnsancıl Hukukun sağladığı temel ve yasal güvencelerle (işkencenin ve yargısız infazın yasaklanması gibi) bir noktada birleşme eğilimi gösterir. (bkz. 21. Sayfa; I. Protokol 75. madde ve II. Protokol 6. madde)

Barış operasyonlarına katılanlar Uluslararası İnsancıl Hukuku bilmeli ve uygulamalıdır.

18

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TARAFINDAN VEYA ONUN DESTEĞİYLE YÜRÜTÜLEN BARIŞI KORUMA VE BARIŞI SAĞLAMA OPERASYONLARINDA UYGULANABİLİR Mİ?

Uluslararası ve uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışma durumlarında barış operasyonlarında görevli ordu birimleri mensupları, çatışma taraflarından biri aleyhine aktif olarak silahlı çatışmaya girdiklerinde Uluslararası İnsancıl Hukuka uymak zorundadır. Bir silahlı çatışma durumunda değil iseler durumları değişmediği sürece sivil olarak değerlendirilir.

Her ihtimalde Uluslararası İnsancıl Hukuk, askeri birlik sağlayan her bir ülkenin uluslararası yükümlülüklerine göre uygulanır. Bu operasyonlar için askeri birlik sağlayan

devletler birliklerinin bu insancıl kurallardan haberdar olmasını sağlamak zorundadır.

Birleşmiş Milletlerin emrinde ve komutasında operasyon yürüten kuvvetlere Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanması 6 Ağustos 1999 tarihinde BM Genel Sekreterinin 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerinin kabulünün 50. yılı nedeniyle çıkarmış olduğu bültende de yeniden teyit edilmiştir.

Bülten, "Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Uluslararası İnsancıl Hukuka uyması" başlığı altında Uluslararası İnsancıl Hukuk ilke ve

kurallarını bir liste halinde sunmuştur. Bu ilkeler, BM kuvvetlerine bir operasyonda savaştıklarında veya barış koruma operasyonu sırasında şahsi müdafaa durumunda iken silahlı çatışmada ve silahlı çatışma boyunca minimum olarak uygulanmaktadır.

BM kuvvetlerinin bu temel ilke ve kurallara uyma yükümlülüğü Birleşmiş Milletler ve topraklarına BM birliklerinin gönderildiği ülkeler arasında yapılan yeni tarihli anlaşmalara da dahil edilmiştir.

Fark ve Tanım

Barış koruma operasyonlarının amacı ateşkes ve sınır çizgilerine saygı gösterilmesini ve birlikleri geri çekme anlaşmalarının yapılmasını sağlamaktır. Son birkaç yıl içinde operasyonların alanı seçimlere nezaret edilmesi, insani yardımın gönderilmesi ve ulusal uzlaşma sürecinde yardımcı olunmasını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Kuvvet kullanımı sadece meşru savunma durumlarında gerçekleştirilebilir. Bu operasyonlar ilgili tarafların rızaları ile gerçekleştirilmektedir.

Birleşmiş Milletler Şartı'nın VII. bölümünde yer alan barışı sağlama operasyonları; Birleşmiş Milletler güçleri veya devletler, bir grup devlet ya da bölgesel örgütler tarafından ilgili devletin çağrısı ile veya BM Güvenlik Konseyi'nin yetkisiyle yürütülür. Bu güçlere çarpışma görevi verilir ve görevlerini yerine getirmek için zorlayıcı önlemlerden yararlanmaları için yetki tanınır. Tarafların rızası mutlaka gerekmez.

Bu iki tip operasyon arasındaki fark son yıllarda daha da azalmış ve "barış destek operasyonları" terimi kullanılmaya başlanmıştır.

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK TERÖRİZM HAKKINDA NE SÖYLER?

19

Terörist eylemler silahlı çatışma sırasında veya barış zamanında meydana gelebilir. Uluslararası İnsancıl Hukuk, sadece silahlı çatışma durumlarında uygulandığından, barış zamanında meydana gelen terör eylemleri hakkında bir düzenleme yapmaz.

Siviller ile muhriplerin birbirinden ayırt edilmesi ile sivillere yönelik saldırıların veya ayırt edici olmayan saldırıların yasaklanması gerekliliği Uluslararası İnsancıl Hukukun özünde bulunmaktadır. Sivil toplumda terör yayma amacı güden tüm eylemlerin açık bir şekilde yasaklanmasına ek olarak (II. Protokol, 2. paragraf m. 13 ve

I. Protokol 2. paragraf m. 51), Uluslararası İnsancıl Hukuk aşağıdaki eylemleri de terörist eylemler olarak öngörmektedir:

- Sivillere ve sivil nesnelere saldırı (I. Protokol m. 51/2 ve m.52; II protokol m. 13)
- Ayırt edici olmayan saldırılar (I. Protokol m. 51/4)
- İbadethanelere saldırı (I. Protokol m. 53; II. Protokol m. 16)
- Tehlikeli güçler içeren fabrika ve tesislere saldırı (I. Protokol m.56; II. Protokol m. 15)
- Rehine alma (I. Protokol m. 75; Ortak 3. madde; II. Protokol m. 4/2b)

- Savaşmayan veya savaşmayı bırakmış kişilerin öldürülmesi (I. Protokol m.75; Ortak 3. madde; II. Protokol m. 4/2a)

Yukarıdaki eylemlerin yasaklanmasından başka Uluslararası İnsancıl Hukuk, bu yasaklamaların ihlalini önlemek ve terörizmin engellenmesi ve cezalandırılması hakkındaki uluslararası anlaşmalarda mevcut olan yükümlülüklerden daha gelişmiş olan bu yükümlülükleri uygulama mekanizmalarına dair hükümleri de içerir.

DİZİN

- Ağır ihlaller: ss.33, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44
Aile bağlarının kurulması: ss. 28, 29
Amblem: ss. 10, 12, 30
Antlaşmalar: ss. 12, 13, 14, 15, 16, 19, 24, 25, 33, 34, 39, 41
Barışı koruma/sağlama operasyonları: ss. 40, 41
Birleşmiş Milletler (BM): ss. 18,19, 24, 25, 32, 33, 34, 37, 40, 41
Cenevre (Hukuku): s. 8
Cenevre Sözleşmeleri ve/veya Ek Protokoller: ss. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 23,24, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 35, 37, 41
Cenevre Sözleşmelerine Ek Protokoller: (bkz. "Cenevre Sözleşmeleri")
Çatışmaya taraf olanlar: ss. 11, 20, 23, 35
Tanım: Silaha sarılan ve çatışmaya doğrudan dahil olan devletler veya gruplar
Çekinceler: s. 16
Devletler Hukuku: s. 9
Diplomatik Konferans: ss. 12,15, 24, 25
Tanım: Devletlerin temsilcilerinin uluslararası antlaşmaları kabul etmek için toplanması; bu konferanslardan biri 1949 yılında Cenevre Sözleşmeleri için diğeri de 1977 yılında Ek Protokoller için toplanmıştır.
Ek Protokoller ve/veya Cenevre Sözleşmeleri: (bkz. Cenevre Sözleşmeleri)
Geliştirme: (bkz. "Yayma")
Göçmenler: ss. 20, 32, 33
Görev: ss. 6, 25, 27, 33, 35, 41
Grotius (Hugo de Groot (1583-1645), genel olarak hukuk ve Devlet teorisi ve özel olarak Uluslararası İnsancıl Hukuk üzerinde büyük etkisi olan Hollandalı hukukçu ve diplomat): s. 9, 11
ICRC'nin rolü: ss. 15,17, 23, 25, 27, 28, 29, 33, 35, 41
İhlaller: ss. 31, 34, 35, 36, 37, 39, 43
İlkeler (Uluslararası İnsancıl Hukuk): s.11
İmza: s. 16
İnsan hakları: ss. 21, 39, 40, 41
İnsancıl hukuka saygı: ss. 35, 37
İnsancıl hukukun gelişimi: ss.14,15, 24, 25
İnsancıl hukukun uygulanması: ss. 34, 35
İnsani girişim hakkı: ss. 6, 27
Jus ad bellum/jus in bello: ss. 18, 27
Katılma: s.16
Kurallar (Uluslararası İnsancıl Hukuk): ss. 10, 21, 37
Lahey (Hukuku): s. 8
Lieber, Francis (Colombia College'de (New York) profesör; Abraham Lincoln'ün isteğiyle Amerikan İç Savaşı sırasında Birlik askerleri için bir dizi talimat hazırladı, ayrıca bkz. "Lieber Kanunu"): s. 13
Lieber Kanunu: s. 13 (ayrıca bkz. "Lieber, Francis")
Madde 3 (ortak): ss. 6, 20, 21, 22, 23
Mağdurlar (kategorileri): ss. 20, 23, 28, 32
Martens, Fyodor (Rus hukukçu ve diplomat, aynı adla anılan maddenin yazarı): s. 11
Müdahale (hakkı): s. 27
Mülteciler/yerlerinden edilmiş kişiler: ss. 20, 32, 33
Onay: s. 16
Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişiler (savaş esirleri, sivil enterneler, tutuklular): ss. 20, 28, 29, 35, 37
Rousseau, Jean-Jacques (yazar ve filozof, Cenevreli (1712-1778), ilkelerini açıkladığı Saint Petersburg (Bildigesi): s. 11,14
Savaş suçları: ss. 31, 37
Sosyal Sözleşmenin yazarı): s. 11
Silahlı çatışmalar (uluslararası /uluslararası olmayan/"yeni"): ss. 8,14,18,19, 20, 21, 22, 26, 28
Taraflar (Taraf Devletler, Yüksek Akit Taraflar): ss. 15, 16, 17, 18, 23, 26, 35, 36
Tanım: Diğer belgeler arasında Cenevre Sözleşmelerini onaylayan devletler
Tarafsız aracılık: ss. 6, 35
Terörizm: 41
Ulusal Dernekler: ss. 6, 17, 30
Uluslararası Kamu Hukuku: ss. 8, 9
Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ya da ICRC): ss. 12, 15, 17, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 31, 34, 35, 37, 40, 41
Yardım: ss. 26, 27
Yayma: ss. 10, 17, 35, 36
Tanım: Bir ICRC faaliyeti olarak yayma; Uluslararası İnsancıl Hukukun ihlallerinin sınırlandırılması, acıların önlenmesi ve insani hareketin kolaylaştırılmaları açısından Uluslararası İnsancıl Hukukun, genel olarak Hareketin ve özel olarak ICRC'nin, onların faaliyetlerini yönlendiren Temel İlkelerin bilinmesini sağlamaktan oluşur.

KAYNAKÇA

Genel olarak Uluslararası İnsancıl Hukukla ve özel olarak bu kitapçıkta ele alınan belirli konularla ilgili daha geniş açıklama getiren çok sayıda yayın mevcuttur. Bunlar arasında International Review of the Red Cross'da yer alan aşağıdaki makaleler ve yayınlar yer almaktadır:

- Abi-Saab, R: The "General Principles" of humanitarian law according to International Court of Justice (Uluslararası Adalet Divanı'na göre Uluslararası İnsancıl Hukukun "Genel ilkeleri"); Temmuz-Ağustos 1987
- Berman, P: The ICRC's Advisory Service on International Humanitarian Law; the challenge of national implementation (ICRC'nin Uluslararası İnsancıl Hukuk Danışmanlık Servisi; ulusal uygulamanın zorlukları); Mayıs-Haziran 1996
- Bouvier, A: International humanitarian law and the protection of the environment in time of armed conflict (Uluslararası İnsancıl Hukuk ve silahlı çatışma döneminde çevrenin korunması); Kasım-Aralık 1992
- Bugnion, F: The red cross and red crescent emblems (Kızılhaç ve Kızılay amblemleri); Eylül-Ekim 1989
- Doswald-Beck, L. ve Vile, S: International Humanitarian Law and Human Rights Law (Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları Hukuku); Mart-Nisan 1993
- Duffi, M.-T: Captured child soldiers (Esir alınan çocuk askerler); Eylül-Ekim 1990
- Eberlin, Ph: The identification of medical aircraft in periods of armed conflict; identification of Hospital Ships and Vessels protected by Geneva Conventions of 12 August 1949 (Silahlı çatışma dönemlerinde sağlık hizmetleri uçaklarının işaretlenmesi; 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri ile korunan Hastane Gemilerinin İşaretlenmesi); Temmuz-Ağustos ve Kasım-Aralık 1982
- Fleck, D: Setting up the International Institute of Humanitarian Law (San Remo, Italy); Implementing International Humanitarian law: Problems and Priorities (Uluslararası İnsancıl Hukuk Enstitüsü'nün Kurulması (San Remo, İtalya); Uluslararası İnsancıl Hukukun Uygulanması: Sorunlar ve Öncelikler); Mart-Nisan 1991
- Forster J: The Emblem, Statement by Jacques Forster (Amblem: Jacques Forster'in Açıklaması); Aralık 2001
- Grossrieder P: A future for international humanitarian law and its principles? (Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İlkelerinin Geleceği); Mart 1999
- Harroff-Tavel, M: Action taken by the International Committee of the Red Cross in situations of internal violence (İç şiddet durumlarında Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin bulunduğu girişimler); Mayıs-Haziran 1993
- ICRC: ICRC action in the event of violations of international humanitarian law (Uluslararası İnsancıl Hukukun ihlali durumunda ICRC'nin girişimleri); Mart-Nisan 1981

- ICRC: National measures to implement international humanitarian law (Uluslararası İnsancıl Hukuku uygulamak için ulusal önlemler); Ekim 1991
- ICRC : Internally displaced persons: The mandate and role of the International Committee of Red Cross (Yerlerinden Edilmiş Kişiler: Uluslararası Kızılhaç Komitesinin görevi ve rolü); Haziran 2000
- ICRC: ICRC, Children and War (ICRC, Çocuklar ve Savaş); Aralık 2001
- Jeannot S, Mermet J: The involvement of children in armed conflict (Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılması); Mart 1998
- Kosimik R: The 1977 Protocols: a landmark in the development of international humanitarian law (1977 Protokolleri: Uluslararası İnsancıl Hukukta dönüm noktası); Ekim 1997
- Krill F: The ICRC's policy on refugees and internally displaced civilians (ICRC'nin mülteciler ve yerlerinden edilmiş siviller hakkındaki politikası); Eylül 2001)
- Lavoyer, J.-Ph: Guiding Principles on internal displacement (Yerinden Edilme Hakkında Kılavuz İlkeler); Eylül 1998
- Lavoyer, J.-Ph: Refugees and internally displaced persons, international humanitarian law and the role of the ICRC (Mülteciler ve yerlerinden edilmiş kişiler: Uluslararası İnsancıl Hukuk ve ICRC'nin rolü); Mart-Nisan 1996
- Lavoyer, J.-Ph: National legislation on the use and protection of the emblem of the red cross and red crescent; Model law concerning the use and protection of the emblem of the red cross and red crescent (Kızılhaç ve Kızılay ambleminin kullanımı ve korunması ile ilgili ulusal yasalar; Kızılhaç ve Kızılay ambleminin kullanımı ve korunması ile ilgili örnek yasa); Temmuz- Ağustos 1996
- Maurice, F. ve de Courten, J: ICRC activities for refugees and displaced civilians (Mülteciler ve göçmen siviller için ICRC faaliyetleri); Ocak-Şubat 1991
- Muntarhorn, V: Protection and assistance for refugees in armed conflicts and internal disturbances: Reflections on the Mandates of the International Red Cross and Red Crescent Movement and the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (Silahlı çatışmalarda ve iç karışıklarda mültecilere koruma ve yardım sağlanması: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Görevleri Üzerine); Temmuz-Ağustos 1988
- Palwankar, U: Applicability of international humanitarian law to United Nations peace-keeping forces (Uluslararası İnsancıl Hukukun Birleşmiş Milletler barış güçlerine uygulanabilirliği); Mayıs-Haziran 1992
- Pejic J: Accountability for international crimes: From conjecture to reality (Uluslararası suçlar için hesap verilebilirlik: varsayımdan gerçekliğe); Mart 2002
- Plattner, D: Assistance to the civilian population: the development and present state of international humanitarian law (Sivil halka yardım:

Uluslararası İnsancıl Hukukun gelişimi ve bugünkü durumu); Mayıs-Haziran 1992

- Plattner, D: Protection of Children under International Humanitarian Law (Uluslararası İnsancıl Hukuk kapsamında Çocukların Korunması); Mayıs-Haziran 1984

- Rey-Schyr C : The Geneva Conventions of 1949: a decisive breakthrough (1949 Cenevre Sözleşmeleri; kesin bir atılım); Haziran 1999

- Roberge M.-Cl: The new International Criminal Court: A preliminary assessment (Yeni Uluslararası Ceza Divanı: İlk Değerlendirmeler); Aralık 1998

Ryniker A: Observance by United Nations forces of international humanitarian law: Comments on the Secretary General's Bulletin on 6 August 1999 (Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Uluslararası İnsancıl Hukuka uyması: Genel Sekreterin 6 Ağustos 1999 tarihli Bülteni hakkında yorumlar); Aralık 1999

- Sandoz, Y: "Droit od "Devoir d'ingérance" and the right to assistance: the issues involved ("Droit od "Devoir d'ingérance (Müdahale hakkı/görevi)" ve yardım etme hakkı: ilgili konular); Mayıs-Haziran 1992

- Sassoli, M: The National Information Bureau in Aid of Victims of Armed Conflicts (Silahlı Çatışma Mağdurlarına Yardım için Ulusal İstihbarat Bürosu); Ocak-Şubat 1987

- Sassoli, M: State responsibility for violations of international humanitarian law (Devletlerin Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerine Yönelik Sorumluluğu); Haziran 2002

- Sommaruga, C: Unity and plurality of the emblems (Amblemlerin birliği ve çoğulluğu); Temmuz- Ağustos 1992

- Torelli, M: From humanitarian assistance to "intervention on humanitarian grounds" (İnsani yardımdan "İnsani alanda müdahale"ye); Mayıs-Taziran 1992

- Vergaegen, J: Legal obstacles to prosecution of breaches of humanitarian law (İnsancıl hukukun ihlallerinin kovuşturmasında yasal engeller); Kasım-Aralık 1987

- Uluslararası İnsancıl Hukuk Enstitüsü (San Remo, İtalya): Declaration on the rules of international humanitarian law governing the conduct of hostilities in non-international armed conflicts (Uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda mücadelelerin yapılışını yönlendiren Uluslararası İnsancıl Hukuk Kuralları ile ilgili Bildirge); Eylül-Ekim 1990

Yukarıdaki yayınlar ICRC web sitesinden (www.icrc.org) veya aşağıdaki adresten edinilebilir:

International Committee of the Red Croos

Production, Marketing and Distribution Division

19 avenue de la Paix,

1202 Geneva, Switzerland

T : +41 22 734 6001

F : +41 22 733 2057

E: com_pmd.gva@icrc.org

Ayrıca aşağıdaki yayın ve kitaplara da bakınız:

Bouchet-Saulnier F : The Practical Guide to humanitarian law (İnsancıl Hukuk Hakkında Pratik Kılavuz), Lanham, Rowman & Littlefield, 2002

Bugnion F : Towards an comprehensive solution to the question of the emblem (Amblem sorununda geniş kapsamlı bir çözüme doğru), ICRC 2000

Gasser H.-P: International Humanitarian Law: An Introduction (Uluslararası İnsancıl Hukuk: Giriş) Henry Dunant Institute/Haupt, 1993

Green L: The contemporary law of armed conflict (Modern Silahlı Çatışma Hukuku) Manchester University Pres, 2000

Lindsey C: Women facing War (Savaşı Deneyimleyen Kadınlar), ICRC 2001

Roberts A and Guelff R: Documents on the laws of war (Savaş Hukuku hakkında belgeler) Oxford University Press, 2000

TÜRK KIZILAYI ÜLKÜSÜ

Toplumun güç ve kaynaklarını harekete geçirerek, her koşulda, yerde ve zamanda, hiçbir ayırım yapmaksızın korunmasız insanlara yardım ederek, her ne sebeple ortaya çıkarsa çıksın insan ızdırabını dindirmek ve insanlar arasındaki karşılıklı anlayışı, dostluğu, saygıyı, barışı ve işbirliğini geliştirerek, insan onurunu korumaktır.

TÜRK KIZILAYI UFKU

Tüm toplumu kucaklayan ve tüm toplumun kucakladığı, ulusal ve uluslararası düzeyde saygınlığını ve hizmet kalitesini sürekli geliştiren bir insani yardım kuruluşu olmak.

ICRC

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), insani görevi yalnızca savaş ve iç şiddet mağdurlarının yaşamını ve onurunu korumak olan tarafsız, yansız ve bağımsız bir kuruluştur. Çatışma ortamında Hareket tarafından yürütülen uluslararası insani yardım operasyonlarını koordine eder ve yönlendirir. Aynı zamanda insancıl hukuku ve evrensel insani ilkeleri yayma ve güçlendirme yoluyla acıları önlemeye çalışır. 1863'te kurulmuş olan ICRC, Kızılhaç - Kızılay Hareketi'nin kurucu organıdır.

Savaşların bile sınırları vardır... Temeli Cenevre Sözleşmelerine dayanan Uluslararası İnsancıl Hukuk, silahlı çatışma dönemlerinde savaşa katılmayan veya savaş dışı kalmış kişileri korumaya, kullanılan savaş yöntem ve araçlarını sınırlandırmaya çalışan bir dizi kurallardan oluşur.

Ulusal derneklerin ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC – The International Committee of the Red Cross)'nin görevlerinden bir tanesi; Uluslararası İnsancıl Hukuku yaygınlaştırmak, uygulanması için çalışmak ve gelişimine katkıda bulunmaktır. "Uluslararası İnsancıl Hukuk: Sorularınıza Cevaplar" bu hukukun temelini, gelişimini ve uygulanmasını incelemektedir.

Daha fazla bilgi için

www.kizilay.org.tr ve www.icrc.org
sayfalarını ziyaret ediniz.

